

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU – WYBRANE WSKAŹNIKI DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Sustainable Development Goals – selected indicators
for Mazowieckie Voivodship

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU – WYBRANE WSKAŹNIKI DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Sustainable Development Goals – selected indicators
for Mazowieckie Voivodship

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych

Statistical Office in Warszawa, Mazovian Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Małgorzata Bieńkowska, Edyta Błaszczak, Iwona Cieciora, Aneta Czyżkowska, Edyta Kaźmierczak,

Teresa Kwiecień, Justyna Kotowoda, Anna Pasterkowska, Joanna Podolska, Iwona Sońta,

Marzena Suchecka, Dorota Sułkowska

Pod kierunkiem

Supervised by

Anny Cacko, Justyny Wrocławskiej

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marta Nieścioruk

ISBN – 978-83-63246-57-0

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

WSTĘP

Folder *Cele zrównoważonego rozwoju – wybrane wskaźniki dla województwa mazowieckiego* przedstawia analizę wybranych wskaźników charakteryzujących dwanaście spośród siedemnastu Celów Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Goals – SDGs). Istotą doboru wskaźników był wybór tych szczególnie istotnych dla województwa mazowieckiego z punktu realizacji wytyczonych w ramach Agendy na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 kierunków działań.

Celem opracowania jest popularyzacja wiedzy o SDGs, zwłaszcza w kontekście przypadającej w 2025 roku 10. rocznicy przyjęcia Agendy na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 przez wszystkie kraje członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Cele te skupiają się na zapewnieniu godnego życia dla wszystkich mieszkańców świata, pokoju i postępu gospodarczego przy równoczesnej ochronie środowiska naturalnego i przeciwdziałaniu zmianom klimatu.

Folder zawiera istotne wnioski płynące z zainicjowanej w 2022 r. elektronicznej publikacji Urzędu „Cele zrównoważonego rozwoju – wybrane wskaźniki dla województwa mazowieckiego”.

Szeroka tematyka wymagała niejednokrotnie sięgnięcia po źródła pozastatystyczne, uzupełniając i wzbogacając tym samym zakres zaprezentowanych informacji. Prezentowane dane dotyczą najczęściej lat 2015-2023, ale ze względu na różny okres ich dostępności oraz zmiany metodologii, poszczególne rozdziały różnią się nieznacznie w prezentowaniu zakresu opisywanych zjawisk. W kolejnych latach planowana jest dalsza rozbudowa publikacji elektronicznej poprzez uzupełnianie jej o pytania i analizy przedstawiające stan realizacji poszczególnych celów SDG.

Ze względu na szeroki zakres informacji oraz zawarte w publikacji elektronicznej definicje i poszerzone pojęcia, a także źródła danych serdecznie zapraszamy do zapoznania się również z tą wersją opracowania. Mamy nadzieję, że zarówno folder jak i publikacja elektroniczna, ułatwi ocenę realizacji wysiłków wkładanych na rzecz osiągnięcia poszczególnych celów i powiązanych z nimi zadań w województwie mazowieckim.

KONIEC Z UBÓSTWEM

Ubóstwo z uwagi na swoje wielowymiarowe aspekty stanowi niezwykle złożoną kwestię społeczną, a jednoznaczne zdefiniowanie ubóstwa jest zadaniem niezwykle trudnym. Przeważnie ubóstwo określane jest jako stan, w którym osobie lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokajanie potrzeb uznanych w społeczeństwie za niezbędne.

CZY MIESZKAŃCY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO SĄ UBODZY?

Biorąc pod uwagę wybrane wskaźniki do monitorowania pierwszego celu „Koniec z ubóstwem” można założyć, że w województwie wybrane miary zasięgu ubóstwa w 2023 r. były na takim samym lub zbliżonym poziomie, jak osiem lat wcześniej. Zasięg ubóstwa relatywnego, który w 2023 r. dotyczył 10,3% ogółu osób zamieszkałych w gospodarstwach domowych zmniejszył się o 1,2 p. proc. w stosunku do 2022 r., ale dotyczył takiej samej liczby osób jak w 2015 r. Podobną sytuację odnotowano w przypadku ubóstwa skrajnego. W 2023 r. zagrożonych nim było 4,3% osób, podczas gdy w 2015 r. – 4,1%. Jednak w ostatnim omawianym roku prawo do ubiegania się o świadczenia pieniężne z pomocy społecznej miało 2,7% osób wobec 8,3% w 2015 r.

W 2022 r. obniżył się w skali roku poziom realnego dochodu będącego w dyspozycji gospodarstw domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (przy podstawie 2015=100). W latach 2016-2022 najwyższą jego wartość odnotowano w 2020 r. (126,1); w 2022 r. wyniósł 120,1.

CZY MIESZKAŃCY MAZOWSZA PRACUJĄ WIĘCEJ, ABY ZMNIJSZYĆ RYZYKO UBÓSTWA?

Od 2015 r. sytuacja na rynku pracy znacznie się poprawiła. W 2024 r. liczba bezrobotnych w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się niemal o połowę, a stopa bezrobocia rejestrowanego w tym samym czasie obniżyła się o 4,3 p. proc. i w 2024 r. wyniosła 4,0%. Jednym z czynników decydują-

cych o braku pracy jest niski poziom wykształcenia. Analizując zbiorowość zarejestrowanych bezrobotnych według posiadanego wykształcenia stwierdzić można, że najliczniejsze są grupy osób najslabiej wykształconych (prawie 48% bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym, gimnazjalnym i podstawowym).

Malejącemu bezrobociu towarzyszy wzrost liczby osób pracujących. W 2023 r. udział pracujących w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 76,3%, co oznacza, że był większy niż w 2015 r. o 3,0 p. proc. W ciągu ośmiu lat liczba emerytów i rencistów wzrosła o 7,4%. W 2023 r. świadczenia z ZUS oraz KRUS pobierało łącznie 1205,1 tys. osób, tj. więcej o prawie 83 tys. niż w 2015 r. Przy czym należy zaznaczyć, że według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wśród ogółu pracujących emerytów w kraju najwięcej zamieszkuje w województwie mazowieckim (16,4%). Na Mazowszu w grudniu 2023 r. średnio na 1000 osób pobierających emeryturę 163 osoby to pracujący emeryci (w kraju – 136). Z roku na rok rośnie uposażenie tych osób, tj. coraz większe są zarówno wynagrodzenia, jak i emerytury i renty.

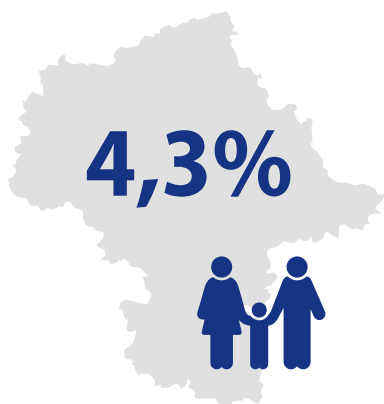
CZY UBÓSTWO MOŻNA OCENIĆ SKALĄ POMOCY SPOŁECZNEJ?

Państwo w ramach prowadzonej polityki społecznej stara się uwzględniać potrzeby osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Warto zaznaczyć, że nie wszystkie osoby objęte pomocą społeczną należą do kategorii osób ubogich, jednak w prezentowanej analizie uwzględniono beneficjentów pomocy społecznej i ich rodziny, w których dochody na osobę nie przekraczają przyjętego kryterium dochodowego, tzn. są niższe od ustawowej granicy ubóstwa. W 2023 r. udział tych osób w ogólnej liczbie ludności województwa

mazowieckiego wyniósł 1,8% i zmniejszył się o ponad połowę w porównaniu z 2015 r. Najczęściej były to osoby samotne, tj. tworzące 1-osobowe gospodarstwa domowe. Odsetek osób ubogich jest wyraźnie zróżnicowany terytorialnie. W 20 gminach województwa wskaźnik nie przekroczył nawet 1%, natomiast w gminie Czarnia (powiat ostrołęcki) osiągnął wartość ponad 11%.

W województwie mazowieckim nadal, obok długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwo jest najczęstszym powodem przyznawania pomocy. Z tego powodu pomocą społeczną w 2023 r. objęto 38,0 tys. rodzin. Należy jednak zaznaczyć, że w stosunku do 2015 r. liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu ubóstwa zmniejszyła się o 44,7 tys. (o 54,1%). Zauważalny spadek (o 37,5 tys., tj. o 62,1%) odnotowano również wśród rodzin objętych pomocą społeczną z tytułu bezrobocia. W 2023 r. taką pomocą objętych było 22,4 tys. rodzin.

W ramach pomocy przysługującej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej jest również pomoc socjalna związana z wydatkami ponoszonymi przez lokatorów z tytułu zajmowanego lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego. W województwie mazowieckim od 2015 r. systematycznie zmniejszała się liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych (oprócz 2022 r., w którym odnotowano wzrost). W 2023 r. wypłacono ich mniej niż w 2015 r. w ujęciu ilościowym o 34,8%, a wartościowym o 6,0%, przy czym przeciętna wartość dodatku mieszkaniowego wzrosła o 44,3% w porównaniu z 2015 r.

MIESZKAŃCÓW
WOJEWÓDZTWA
ZAGROŻONYCH BYŁO

SKRAJNYM
UBÓSTWEM

W 2023 R.

W 2024 R.

LICZBA BEZROBOTNYCH

W PORÓWNANIU Z 2015 R.
ZMNIJSZYŁA SIĘ BLISKO O

50%

STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO

W TYM SAMYM CZASIE WYNIOSŁA 4,0%

I OBNIŻYŁA SIĘ O 4,3 P. PROC.

Z POWODU UBÓSTWA

POMOCĄ SPOŁECZNĄ OBJĘTO

38,0 TYS. RODZIN

W 2023 R.

CO DRUGA

DOROSŁA OSOBA
W WOJEWÓDZTWIE

SPŁACA
POŻYCZKĘ LUB KREDYT

KREDYTOBIORCÓW MA OPÓŹNIENIE
(POWYŻEJ 90 DNI)
W SPŁACIE ZACIĄGNIĘTYCH DŁUGÓW

W 2025 R.

SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTWA DOMOWEGO

2015 31,1%

2023 57,3%

BARDZO DOBRA
I DOBRA ORAZ
RACZEJ DOBRA

NA PODSTAWIE WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW, MOŻNA WYWNIOSKOWAĆ, ŻE MIESZKAŃCOM MAZOWSZA

ŻYJE SIĘ CORAZ LEPIEJ.

WYNIKI BADANIA SUBIEKTYWNEJ OCENY SYTUACJI MATERIALNEJ GOSPODARSTW DOMOWYCH W 2023 R. POKAZAŁY, ŻE

**PONAD 57%
RESPONDENTÓW OCENIŁO
SWOJĄ SYTUACJĘ JAKO
DOBRA LUB RACZEJ DOBRĄ**

(W 2015 R. – PONAD 30%).

Poprawiła się sytuacja na rynku pracy – wzrosły wynagrodzenia, przybyło pracujących, zmniejszyła się grupa osób bezrobotnych, czy korzystających z pomocy społecznej o dochodach poniżej kryterium dochodowym. Ubóstwo i bezrobocie nie są już najważniejsze wśród powodów przyznawania pomocy. O poprawie sytuacji materialnej mieszkańców Mazowsza świadczy również systematycznie zmniejszająca się liczba dodatków mieszkaniowych wypłaconych osobom do tego uprawnionym.

Niepokojącym zjawiskiem jest to, że równocześnie ze wspomnianą poprawą ubóstwo relatywne w województwie w 2023 r. było na takim samym poziomie jak w 2015 r., a ubóstwo skrajne – na podobnym poziomie. Nadal Policja odnotowuje zamachy samobójcze z przyczyn nagłej utraty źródła utrzymania lub złych warunków ekonomicznych.

Należy zwrócić uwagę, że województwo mazowieckie, pomimo że należy do najbogatszych w Polsce, jest jednocześnie województwem o dużych kontrastach. Najmniej korzystna sytuacja panuje w gminach zlokalizowanych na północy i południu województwa, w których zanotowano najwyższe odsetki osób bezrobotnych, jak i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu dochodów poniżej kryterium dochodowego. W 2023 r. w 12 gminach województwa mazowieckiego udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu dochodów poniżej kryterium dochodowego był wyższy niż w 2015 r.

**Więcej informacji na temat
Celu 1. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie**

DOBRE ZDROWIE I JAKOŚĆ ŻYCIA

Zgodnie z definicją Światowej Organizacji Zdrowia pojęcie „zdrowie” oznacza stan pełnego, dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie jedynie braku choroby czy występowania niesprawności.

Zdrowie jest procesem dynamicznym, podlegającym ciągłym zmianom, a nie stanem w danym momencie.

CZY KONDYCJA ZDROWOTNA MIESZKAŃCÓW MAZOWSZA POPRAWIA SIĘ?

Poprawa warunków i jakości życia, postęp w medycynie i upowszechnianie opieki zdrowotnej sprawiają, że trwanie życia wydłuża się. Trwanie życia jest zróżnicowane w zależności od miejsca zamieszkania. Mieszkańcy miast żyją dłużej niż mieszkańcy wsi, w przypadku mężczyzn w 2022 r. było to odpowiednio 74,5 wobec 72,5 roku, a w przypadku kobiet 81,8 wobec 81,0 roku. Różnica między przeciętnym trwaniem życia mężczyzn i kobiet zamieszkałych w miastach wyniosła 7,3 roku, a na wsi – 8,5 roku.

Do pokazania w jakim zdrowiu ludzie przeżywają swoje życie stosowany jest miernik złożony, jakim jest oczekiwane trwanie życia w zdrowiu, przy obliczaniu którego cały okres życia dzieli się na przeżyty w zdrowiu oraz jego braku. W województwie w latach 2016–2021 obserwowane jest skrócenie trwania życia w zdrowiu w momencie narodzin dla obu płci. W 2022 r. trwanie życia w zdrowiu dla mężczyzn wyniosło 60,1 roku (81,4% oczekiwanej całkowitej długości życia), a dla kobiet 63,9 roku (78,4% oczekiwanej całkowitej długości życia). Dla mężczyzn oznacza to wzrost w stosunku do 2015 r. o 0,2 roku, a dla kobiet – o 0,3 roku. Mimo że dla mężczyzn przewiduje się krótsze trwanie życia, to większą jego część przeżywają bez niepełnosprawności.

Mazowsze zmagają się z rosnącą śmiertelnością z powodu tzw. chorób cywilizacyjnych. Wśród nich są choroby układu krążenia oraz nowotwory złośliwe, które zarówno w województwie, jak i w kraju łącznie są przyczyną niemal połowy zgonów. W 2021 r. w województwie spowodowały 47,6% wszystkich zgonów, tj. mniej niż średnio w Polsce (52,8%) i mniej niż w 2015 r. (71,1%). Natężenie umieralności z powodu chorób układu krążenia oraz ich udział w ogólnej liczbie zgonów stopniowo maleje, jednak cały czas choroby te są największym zagrożeniem życia, a śmiertelność od lat utrzymuje się na wysokim poziomie. W 2021 r. w mazowieckim z ich powodu zmarło 407 osób na 100 tys. ludności, w 2015 r. było to 467 osób.

Nowotwory złośliwe są drugą co do częstości grupą przyczyn zgonów. W 2021 r. były one przyczyną śmierci 228 osób na 100 tys. ludności województwa, podczas gdy w 2015 r. było to 265 przypadków.

Pozytywnym zjawiskiem na Mazowszu jest zmniejszenie odsetka zgonów wynikających z chorób układu oddechowego (z 8,5% w 2015 r. do 6,4% w 2021 r.). Z powodu tych chorób w 2021 r. zmarło 86 osób na 100 tys. ludności (wobec 88 w 2015 r.). Jest to jednak więcej niż przeciętnie w Polsce.

Zmniejszył się także odsetek zgonów z powodu cukrzycy (odpowiednio z 1,9% do 1,8%). Jednak liczba zgonów w województwie w omawianych latach wzrosła z 20 do 24 przypadków na 100 tys. ludności.

Spośród wszystkich chorób zakaźnych objętych nadzorem epidemiologicznym najwięcej zachorowań wywoływała

grypa i infekcje grypopodobne. Liczba zachorowań na gripę na 100 tys. ludności w latach 2015–2018 zwiększyła się o 6 tysięcy, a od 2019 r. zaczęła spadać i w 2021 r. wyniosła 10156. Epidemia COVID–19 wyraźnie wpłynęła na wzrost zainteresowania szczepieniami przeciw grypie, w 2021 r. w województwie zaszczepionych było 4,6% osób, podczas gdy w 2015 r. tylko 2,7%.

Dbałość o własne zdrowie może uwydatniać się poprzez poddawanie się bezpłatnym badaniom diagnostycznym, realizowanym w ramach zdrowotnych programów profilaktycznych. Realizacja badań przesiewowych była jednym z obszarów najbardziej dotkniętych utrudnieniami podczas pandemii COVID–19. W latach 2017–2019 odnotowano wzrost zachorowań kobiet na raka piersi, a także w latach 2017–2018 powolny wzrost odsetka kobiet wykonujących mammografię. W 2020 r. liczba odnotowanych zachorowań zmniejszyła się i wyniosła 2886. Natomiast odsetek kobiet przebadanych od 2019 r. zmniejszył się i w 2020 r. wyniósł 42,6% populacji do przebadania.

W latach 2017–2019 notowano powolny wzrost zachorowań kobiet na raka szyjki macicy. W 2020 r. liczba zachorowań zmniejszyła się i wyniosła 933. Natomiast we wszystkich następujących po sobie latach widoczny jest trend spadkowy uczestnictwa w badaniu cytologicznym. W 2020 r. w województwie liczba przebadanych kobiet wyniosła jedynie 6,9% populacji do przebadania.

TRWANIE ŻYCIA W ZDROWIU

MĘŻCZYŹNI

60,1
ROKU

59,9
ROKU

81,4%

2022 R.

78,4%

OCZEKIWANEJ CAŁKOWITEJ DŁUGOŚCI ŻYCIA

80,9%

2015 R.

77,6%

KOBIETY

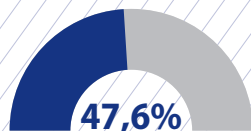
63,9
ROKU

63,6
ROKU

CHOROBY UKŁADU KRAŻENIA ORAZ NOWOTWORY ZŁOŚLIWE

SPOWODOWAŁY

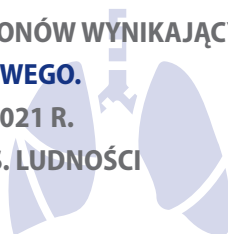

WSZYSTKICH ZGONÓW
W WOJEWÓDZTWIE W 2021 R.

ZMNIJSZYŁ SIĘ ODSETEK ZGONÓW WYNIKAJĄCYCH
Z CHORÓB UKŁADU ODDECHOWEGO.

Z POWODU TYCH CHORÓB W 2021 R.

ZMARŁO 86 OSÓB NA 100 TYS. LUDNOŚCI
(WOBEC 88 W 2015 R.).

Z ROKU NA ROK WZRASTA
LICZBA LECZONYCH OGÓŁEM
I LECZONYCH PO RAZ PIERWSZY

Z ZABURZENIAMI
PSYCHICZNYMI

W 2022 R.

W WARUNKACH
AMBULATORIJNYCH
LECZYŁO SIĘ

441,4 TYS.

OSÓB , W TYM

143,3 TYS.

PO RAZ PIERWSZY

OGÓLNA SYTUACJA ZDROWOTNA LUDNOŚCI WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

NIEZNACZNIE SIĘ POPRAWIA

**W PORÓWNANIU Z OGÓŁEM
MIESZKAŃCÓW POLSKI.**

**PANDEMIA COVID-19
PRZYCZYNIŁA SIĘ DO
WZROSTU UMIERALNOŚCI
I W KONSEKWENCJI**

SKRÓCENIU DŁUGOŚCI ŻYCIA.

**W 2022 R. PRZECIĘTNE
DALSZE TRWANIE ŻYCIA
MĘŻCZYZN NA MAZOWSZU
SKRÓCIŁO SIĘ O 0,2 ROKU
W PORÓWNANIU Z 2015 R.,
A KOBIET O 0,5 ROKU.**

Oczekiwane trwanie życia w zdrowiu mężczyzn w 2022 r. w stosunku do 2015 r. wzrosło o 0,2 roku, a kobiet o 0,3 roku.

Największym zagrożeniem życia mieszkańców województwa były i są choroby układu krążenia oraz nowotwory złośliwe odpowiedzialne w 2021 r. za blisko 48% ogółu zgonów. Jednocześnie od 2015 r. obserwuje się stopniowy spadek udziału zgonów spowodowanych tymi chorobami. Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszenie odsetka zgonów wynikających z chorób układu oddechowego oraz cukrzycy. Znacząco natomiast wzrosła liczba osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania, na co złożyło się pogorszenie kondycji psychicznej mieszkańców. Zaburzenia psychiczne powodują znaczną niepełnosprawność, mimo że mogą nie wpływać na przedwczesną umieralność.

W województwie utrzymuje się tendencja spadkowa stanu zaszczepienia dzieci (WZW typu B), jednak nadal odsetek osób zaszczepionych jest korzystny i zapobiega epidemicznym wzrostom zachorowań. Istnieje stała potrzeba działań edukacyjnych w zakresie korzyści wynikających z realizacji szczepień tzw. „obowiązkowych” i zalecanych, kierowanych do różnych grup odbiorców.

Więcej informacji na temat
Celu 3. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie

DOBRA JAKOŚĆ EDUKACJI

Jakość edukacji to stopień, w jakim system edukacyjny zapewnia uczniom niezbędne umiejętności, wiedzę oraz wartości potrzebne do pełnego udziału w społeczeństwie. Jej poziom zależy od kilku czynników, m.in. od dostępności zasobów, kompetencji nauczycieli jak i spersonalizowanego podejścia do uczniów.

CZY W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM DOSTĘP DO EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ POPRAWIA SIĘ I JEST RÓWNY?

Mimo iż odsetek dzieci objętych edukacją przedszkolną różnie w każdej grupie wiekowej, to tempo tych zmian jest różne. Najwyższe wartości wskaźnik osiąga w grupie sześci- i pięcioletków, jednak największy przyrost w stosunku do 2010 r. odnotowano wśród trzy- i czterolatków. Tendencja jest podobna zarówno w mieście, jak i na wsi, lecz skala znacznie się różni. W porównaniu z 2010 r. odsetek dzieci 3- i 4-letnich na wsi wzrósł odpowiednio o 34,8 p. proc. oraz 34,0 p. proc., natomiast w miastach o 26,1 p. proc. i 22,0 p. proc, zatem dystans je dzielący powoli się zmniejsza.

Na wsi w zajęciach uczestniczy tylko 1,5 p. proc. więcej sześciolatek niż 11 lat wcześniej, zaś w miastach różnica wyniosła ponad 20 p. proc. Powodem zaistniałej sytuacji może być z jednej strony fakt wcześniejszego rozpoczęcia edukacji szkolnej przez część dzieci, a z drugiej uczęszczanie przedszkolaków z terenów wiejskich do placówek położonych w pobliskich miastach.

Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym jest wyraźnie zróżnicowany terytorialnie. Najmniej dzieci uczęszczało na zajęcia w północnej części województwa. W 2021 r. w 12 gminach omawiany wskaźnik nie przekroczył 50%. Natomiast w 37 jednostkach (w tym 24 miastach) przekroczył 100%.

CZY JAKOŚĆ EDUKACJI DZIECI I MŁODZIEŻY W SZKOŁACH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO JEST WYSOKA?

W województwie mazowieckim w porównaniu z rokiem 2010 można zaobserwować wzrost zatrudnienia kadry nauczycielskiej. Zmianie uległa również ich struktura według stopnia awansu zawodowego. Niezależnie od miejsca najczęściej było nauczycieli dyplomowanych, a ich udział w ciągu 11 lat wzrósł zarówno w miastach, jak i na wsi (odpowiednio o 5,4 p. proc. i o 6,6 p. proc.). W pozostałych grupach odsetek był znacznie niższy, wśród nauczycieli mianowanych spadł odpowiednio o 7,2 p. proc. i o 6,3 p. proc. Ponad 1,5 razy mniej było stażystów.

Zachodzące zmiany z jednej strony cieszą, ponieważ mamy coraz więcej kadry najlepiej przygotowanej do pracy z uczniami, rozwijającej swoje kompetencje i doskonalące się, z drugiej jednak strony dane wskazują, że coraz mniej młodych rozpoczyna pracę w zawodzie nauczyciela.

Jakość szkoły można oceniać przez pryzmat wyników egzaminów jakie osiągają jej uczniowie. Z założenia egzaminy mają sprawdzić efekty kształcenia po zakończeniu każdego etapu edukacji. Niestety w kolejnych latach mogą one różnić się między sobą poziomem trudności i przez to nie jest łatwo porównywać je w czasie. Aby przedstawić różnice w wynikach egzaminów przeprowadzanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną, w niniejszym opracowaniu, dokonano standaryzacji danych wojewódzkich względem średnich wyników w kraju dla poszczególnych lat.

W mazowieckim średnie wyniki z egzaminu przeprowadzonego na zakończenie szkoły podstawowej niezmiennie są jednymi z najwyższych w Polsce. Od 2019 r., kiedy egzamin przeprowadzono po raz pierwszy od wprowadzenia reformy edukacji, jest jednym z dwóch województw (obok małopolskiego) osiągających z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego wyniki znacznie wyższe od przeciętnych krajowych. Wartość mediany wyników dla każdego z trzech przedmiotów była o kilka punktów procentowych wyższa niż wskaźnik dla Polski.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2022 r. na poziomie 81,8 % potwierdza fakt, że uczniowie z województwa mazowieckiego są do niego znacznie lepiej przygotowani niż ich rówieśnicy z innych województw. Choć w pięcioletnim okresie tendencja jest porównywalna z wynikami krajowymi, to poziom zdawalności w okresie od 2018 r. do 2022 r. jest o kilka p. proc. wyższy niż dla Polski ogółem.

Niższe wydatki na edukację w województwie mazowieckim niż przeciętnie w kraju nie mają negatywnego wpływu na poziom osiągnięć edukacyjnych uczniów. Zestawienie nakładów na szkoły podstawowe jakie ponoszą gminy i miasta na prawach powiatu w przeliczeniu na jednego ucznia (w szkołach dla dzieci i młodzieży; bez specjalnych) z osiągnięciami edukacyjnymi mierzonymi sumą zestandaryzowanych wyników egzaminu ósmoklasisty z matematyki i języka angielskiego wskazują słabe powiązanie – współczynnik korelacji dla województwa mazowieckiego wyniósł -0,24. Wyniki egzaminu mogą być lepsze lub gorsze tak samo w gminach o wysokich jak i o niskich nakładach.

W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM DO
**PLACÓWEK
WYCHOWANIA
PRZEDSZKOLNEGO**
W 2021 R. UCZĘSZCZAŁO

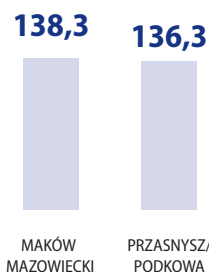

98,7% OGÓŁU
SZEŚCIOLATKÓW

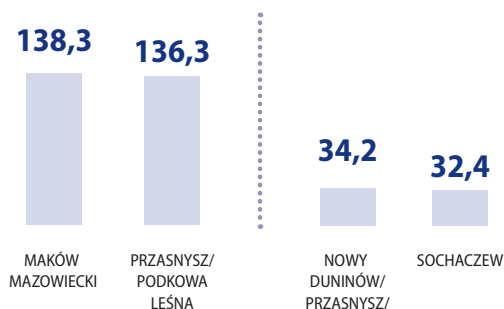
92,5% OGÓŁU DZIECI
W WIEKU 3–5 LAT

ODSETEK DZIECI W WIEKU
3–5 LAT OBJĘTYCH WYCHOWANIEM
PRZEDSZKOLNYM W 2021 R. (W %)

NAJWYŻSZY
(MIASTA)

NAJNIŻSZY
(GMINY WIEJSKIE)

12 207 zł

ŚREDNIE ROCZNE WYDATKI
Z BUDŻETÓW GMIN I MIAST
NA PRAWACH POWIATU W 2021 R.
W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

NA FINANSOWANIE SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

(BEZ SPECJALNYCH) W PRZELICZENIU NA 1 UCZNIA

(O 135 ZŁ MNIEJ NIŻ PRZECIĘTNIE W KRAJU)

**MEDIANA WYNIKÓW EGZAMINÓW
ÓSMOKLASISTY (W %) W 2022 R.**

	WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE	POLSKA
JĘZYK ANGIELSKI	85	76
MATEMATYKA	68	60
JĘZYK POLSKI	67	62

Źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna

**OSOBY W WIEKU 16–24 LATA
KORZYSTAJĄCE Z INTERNETU
WEDŁUG CELÓW W 2022 R.**
(W SPRAWACH PRYWATNYCH, W CIĄGU
OSTATNICH 3 MIESIĘCY)

98,3% – MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

96,2% – WYSYŁANIE/ODBIERANIE E-MAILI

**32,4% – KOMUNIKACJA Z INSTRUKTOREM, NAUCZYCIELEM LUB INNYMI
UCZĄCYMI SIĘ UŻYTKOWNIKAMI STRON/PORTALI EDUKACYJNYCH**

8,7% – UCZESTNICZENIE W KURSIE ON-LINE

**DOSTĘP DO EDUKACJI
PRZEDSZKOLNEJ W CIĄGU
OSTATNICH LAT, ZARÓWNO
W MIASTACH JAK I NA WSI,**

POPRAWIŁ SIĘ.

**CORAZ WYŻSZY ODSETEK DZIECI
W WIEKU PRZEDSZKOLNYM
UCZĘSZCZA DO PLACÓWEK
DEDYKOWANYCH
NAJMŁODSZYM. JEDNAK NADAL
WIDAĆ DUŻE DYSPROPORCJE
MIĘDZY MIASTAMI,
A OBSZARAMI WIEJSKIMI.**

**POZIOM EDUKACJI JEST JEDNYM
Z NAJWYŻSZYCH W KRAJU.**

**POTWIERDZAJĄ TO WYNIKI
EGZAMINU PISANEGO PRZEZ
UCZNIÓW KOŃCZĄCYCH SZKOŁĘ
PODSTAWOWĄ, JAK RÓWNIEŻ
EGZAMINÓW MATURALNYCH.**

Standaryzowany średni wynik egzaminu ósmoklasisty w relacji do średniej krajowej oraz mediana znacznie przewyższają wartości dla całej Polski. Mazowieckie, niezmiennie przez kolejne lata, znajduje się na szczycie rankingu wojewódzkiego dla każdego ze zdawanych przedmiotów. Najwyższą jakość edukacji potwierdza również odsetek maturzystów, którzy otrzymali świadectwo dojrzałości oraz standaryzowane średnie wyniki z przedmiotów obowiązkowych w części pisemnej. W ciągu ostatnich pięciu lat zdawalność egzaminu maturalnego jest wyższa niż średnia krajowa i ta różnica z każdym rokiem się powiększa.

Wyniki dla całego województwa nie odzwierciedlają różnic i nierówności między poszczególnymi szkołami. Z przeanalizowanych danych wynika, że na te różnice nie koniecznie wpływ mają nakłady finansowe, jakie jednostki samorządu terytorialnego ponoszą na szkoły. Domniemywać więc można, że zależne są one przede wszystkim od czynnika ludzkiego. Duże znaczenie ma sytuacja rodzinna uczniów, otoczenie w jakim funkcjonują, a także zaangażowanie i wiedza pedagogów oraz zdolność przekazywania młodym wiedzy w sposób dostosowany do ich indywidualnych potrzeb i możliwości.

Więcej informacji na temat
Celu 4. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie

RÓWNOŚĆ PŁCI

Cel ten koncentruje się na wyeliminowaniu dyskryminacji ze względu na płeć oraz przemocy wobec dziewcząt i kobiet.

Realizacja założeń tego celu jest kluczowa zarówno dla poszanowania praw człowieka, jak również dla zbudowania zrównoważonej przyszłości dla każdego obywatela.

JAK WYGLĄDA SYTUACJA KOBIEC W ŻYCIU PUBLICZNYM W WOJ. MAZOWIECKIM, CZY OBSERWUJEMY DYSKRYMINACJĘ ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ?

Mimo wprowadzenia w 2011 r. regulacji prawnych, gwarantujących kobietom co najmniej 35% miejsc na listach wyborczych do samorządu, Sejmu i Senatu oraz Parlamentu Europejskiego, liczba kobiet pełniących funkcje publiczne wciąż jest niewielka.

W 2023 r. wśród radnych mazowieckich gmin było 32,1% kobiet, a wśród radnych miast na prawach powiatu 32,9%. W radach powiatu oraz w sejmiku wojewódzkim udział kobiet wyniósł odpowiednio 28,6% i 37,3%.

Mimo że kobiety wciąż rzadziej niż mężczyźni angażują się w życie publiczne, sytuacja stopniowo się poprawia.

Kluczowym elementem w walce o równość płci jest edukacja. W województwie mazowieckim, podobnie jak w kraju wśród studentów przeważają kobiety. W 2023 r. stanowiły one 57,2% słuchaczy studiów na mazowieckich uczelniach.

Mimo wysokiego odsetka kobiet kończących studia wyższe i doktoranckie kobiety rzadziej niż mężczyźni awansują naukowo. Otrzymują one mniej stopni doktorów habilitowanych i tytułów profesorskich niż mężczyźni.

W 2023 r. woj. mazowieckie wyróżniało się największym odsetkiem kobiet z wykształceniem wyższym, przewyższając drugie w rankingu województwo pomorskie o 7,2 p. proc.

CZY W WOJ. MAZOWIECKIM MOŻNA ZAOBSERWOWAĆ DYSKRYMINACJĘ NA RYNKU PRACY ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ?

Barierą w osiągnięciu wysokich wskaźników zatrudnienia jest bierność zawodowa kobiet. Kobiety pozostają mniej aktywne na rynku pracy niż mężczyźni. Liczba biernych zawodowo kobiet i mężczyzn wskazuje na znaczne dysproporcje pomiędzy płacami. W latach 2015–2023 kobiety stanowiły blisko 47% ogółu osób aktywnych zawodowo i blisko 62% biernych zawodowo.

Utrzymujące się na niższym poziomie zarówno wskaźnik zatrudnienia, jak i współczynnik aktywności zawodowej kobiet w stosunku do mężczyzn jest między innymi powiązany z określonym modelem rodziny, gdzie obowiązki opieki nad dziećmi oraz innymi osobami zależnymi przejął kobieta. Kobiety częściej niż mężczyźni wycofują się z rynku pracy.

Bardzo ważnym aspektem polityki rodzinnej jest urlop rodzicielski i urlop ojcowski, który może wpływać na równość płci w miejscu pracy. Pomimo że kobiety i mężczyźni mogą na równi korzystać z tego świadczenia, statystyki pokazują, że mężczyźni zdecydowanie rzadziej się na niego decydują. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w województwie mazowieckim w latach 2016–2022 z urlopu rodzicielskiego korzystało jedynie od 1,2% do –1,3% mężczyzn, zaś w 2023 r. – 4,7%.

W Polsce kobiety mają możliwość wcześniejszego zakończenia swojej aktywności zawodowej na rynku pracy niż mężczyźni. Wcześniejsze przejście kobiet na świadczenie emerytalne staje się jednym z głównych powodów ich bierności zawodowej. Skutkiem czego, emeryturę jako powód bierności zawodowej na rynku pracy wykazało 55,3% kobiet i 45,0% mężczyzn.

Kobiety w województwie mazowieckim statystycznie osiągają wyższy poziom wykształcenia niż mężczyźni, a mimo to częściej doświadczają bezrobocia. Kobiety częściej niż mężczyźni, planując swoją karierę zawodową, wybierają mniej atrakcyjne i dochodowe kierunki, niezwiązane z zawodami przyszłości, które nie zawsze zapewniają stabilne zatrudnienie.

Bezrobotne kobiety z wyższym wykształceniem stanowiły większy odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych kobiet niż mężczyźni o tym poziomie wykształcenia w ogólnej liczbie bezrobotnych mężczyzn (odpowiednio 23,3% wobec 11,3%).

W październiku 2022 r. wśród przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników w województwie mazowieckim było 46,2% kobiet. Sytuacja była zróżnicowana w zależności od sektora własności; kobiety w sektorze publicznym zajmowały 58,4% stanowisk wyższego szczebla, podczas gdy w sektorze prywatnym – 43,6%. Zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym na poziomie średniego szczebla zarządzania, jak np. kierowniczkę wydziałów znaczna część stanowisk przypadała kobietom.

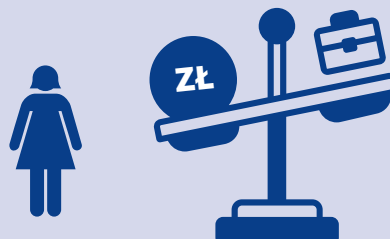
W województwie mazowieckim widoczna jest wyraźna różnica w wynagrodzeniach obu płci. Zarobki kobiet wciąż pozostają niższe niż mężczyzn. Przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2022 r. dla kobiet wyniosło 7685,30 zł i stanowiło 84,0% przeciętnego wynagrodzenia dla mężczyzn, natomiast w 2020 r. – 85,0%.

Różnice w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn obserwujemy w całej Polsce. Największe występują w województwach, takich jak: śląskie, dolnośląskie, pomorskie, mazowieckie i wielkopolskie. Kobiety w tych województwach zarabiały mniej niż mężczyźni od 20,1% do 15,7%.

PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE BRUTTO
DLA KOBIET ZA PAŹDZIERNIK 2022 R.

STANOWIŁO 84%

PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA
DLA MĘŻCZYZN

ODSETEK KOBIET
W OGÓLNEJ LICZBIE
OSÓB, KTÓRYM NADANO
STOPNIE NAUKOWE W 2023 R.

50,5%

DOKTOR

48,3%

DOKTOR
HABILITOWANY

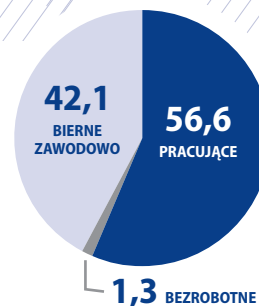
35,3%

PROFESOR

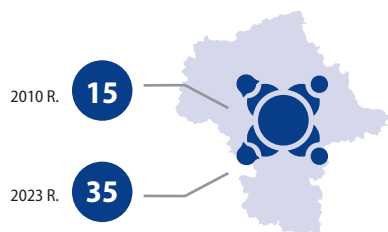
KOBIETY
W WIEKU
15–89 LAT WEDŁUG
AKTYWNOŚCI
ZAWODOWEJ (W %)

W 2023 R.

LICZBA GMIN, W KTÓRYCH
ODSETEK KOBIET ZASIADAJĄCYCH
W RADACH GMIN WYNIÓSŁ 50% I WIĘCEJ

WOJ.MAZOWIECKIE = 314 GMIN

OBOWIĄZKI RODZINNE

SĄ POWODEM NIEPODEJMOWANIA PRACY

10,3% KOBIET BIERNYCH ZAWODOWO
W WIEKU 15–74 LATA

W 2023 R.

**MIMO ŻE KOBIETY STANOWIĄ 52%
LUDNOŚCI WOJ. MAZOWIECKIEGO,**

**NIE SĄ PROPORCJONALNIE
REPREZENTOWANE**

**W ŚWIECIE POLITYKI,
GOSPODARKI CZY BIZNESU.**

**KOBIETY W PORÓWNANIU
Z MĘŻCZYZNAMI OTRZYMUJĄ**

NIŻSZE WYNAGRODZENIE

**ZA SWOJĄ PRACĘ, NIEZALEŻNIE
OD BRANŻY W JAKIEJ PRACUJĄ
CZY ZAJMOWANEGO
STANOWISKA. RÓŻNICE
W WYNAGRODZENIACH SĄ
PRZYCYNĄ WYBIERANIA
PRZEZ RODZINY ROZWIĄZANIA,
W KTÓRYM TO KOBIETA
SPRAWUJE DOMINUJĄCĄ ROLĘ
W OPIECE NAD DZIEĆMI.**

Na pozycję zawodową kobiet duży wpływ ma wybór kierunku studiów. Na rynku pracy od lat widoczny jest wzrost zapotrzebowania na zawody związane z branżą informatyczną i naukami ścisłymi, a mimo to kobiety częściej wybierają kierunki humanistyczne oraz związane ze zdrowiem i opieką.

Wykształcenie ma kluczowe znaczenie dla uczestnictwa kobiet na rynku pracy. Kobiety z wyższym wykształceniem są bardziej skłonne do podjęcia pracy zawodowej i zajmowania wyższych stanowisk. Mimo to, nierówności płacowe oraz ograniczenia wynikające z łączenia pracy zawodowej z obowiązkami domowymi pozostają czynnikami kształtującymi ich sytuację na rynku pracy.

Kobiety, choć statystycznie lepiej wykształcone niż mężczyźni, częściej pozostają bezrobotne i jednocześnie zdecydowanie częściej wycofują się z rynku pracy ze względu na opiekę nad dziećmi lub innymi członkami rodziny.

Sprawiedliwy podział obowiązków domowych, równe wynagrodzenie na tych samych stanowiskach oraz elastyczny czas pracy lub możliwość pracy zdalnej oferowane przez pracodawców mogłyby zwiększyć niezależność kobiet i wspierać pełne wykorzystanie ich potencjału.

Więcej informacji na temat
Celu 5. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie

CZYSTA WODA I WARUNKI SANITARNE

„Woda nie jest produktem handlowym jak każdy inny, ale raczej dziedzicznym dobrem, które musi być chronione, bronię i traktowane jako takie” (Ramowa Dyrektywa Wodna).

Zrównoważone gospodarowanie wodą, to takie jej wykorzystanie, które pozwala zaspokoić nasze potrzeby bytowe oraz gospodarcze bez negatywnego wpływu na stan ilościowy i jakościowy zasobów wodnych, które mamy do dyspozycji.

ILE WODY ZUŻYWA WOJ. MAZOWIECKIE?

Spośród wszystkich województw, mazowieckie zużywa najwięcej wody. W latach 2015-2022 udział województwa mazowieckiego w zużyciu wody ogółem w Polsce zawierał się w granicach od 26% do 32%. W 2022 r. mazowieckie zużyło 2852,8 hm³ wody i wzrosło o 2,4% w porównaniu z 2015 r.

Najbardziej wodochłonny jest przemysł. Sektor ten wykorzystuje głównie wody powierzchniowe. Większość pobranej wody w przemyśle wykorzystywana jest w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach ciepłych do celów chłodzenia. Mazowieckie na potrzeby przemysłu w 2022 r. zużyło 2532,7 hm³ wody, co stanowiło 88,8% całkowitego zużycia wody w województwie.

W województwie mazowieckim zużycie wody z sieci wodociągowej w 2022 r. wyniosło 265,8 hm³, w tym gospodarstwa domowe zużyły 214,7 hm³ wody. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się systematyczny wzrost zużycia wody z wodociągów, co wynika przede wszystkim ze zwiększającej się liczby ludności korzystającej z przyłączy do sieci wodociągowej. Dla potrzeb ludności pobierana jest przede wszystkim woda podziemna.

Zużycie wody w rybactwie (napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych) stanowiło w 2022 r. ok. 1,9% (54,3 hm³) całkowitego zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej w mazowieckim.

CZY MAZOWSZE RACJONALNIE WYKORZYSTUJE ZASOBY WODNE?

Wody powierzchniowe w województwie mazowieckim zajmują ok. 1,2% powierzchni regionu. Cały obszar położony jest w dorzeczu rzeki Wisły. Układ hydrograficzny Mazowsza cechuje duża liczba małych rzek o niewielkich zasobach wodnych i dużej zmienności stanu wód.

Wody podziemne stanowią uzupełnienie zasobów wód powierzchniowych i traktowane są na ogół jako zasoby strategiczne. Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w mazowieckim wyniosły 2358,7 hm³ (przyrost w stosunku do roku ubiegłego o 0,6%). Województwo mazowieckie zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem wielkości zasobów wód podziemnych.

W 2022 w mazowieckim użytki rolne zajmowały 67,6% powierzchni regionu (Polska – 59,8%), przy przewadze kompleksów gleb niskich klas bonitacyjnych, głównie gleb bielicowych oraz brunatnych (gleby podatne na suszę). Rolnictwo silnie oddziałuje na stosunki wodne. Już sam fakt, że większość obszaru Mazowsza stanowią użytki rolne pokazuje skalę tego oddziaływania. Region zagrożony jest występowaniem deficytu wody w glebie i związanym z tym zjawiskiem suszy co ma istotny wpływ na rolnictwo i gospodarkę.

Cechą charakterystyczną mazowieckiego jest nierównomierne rozmieszczenie kompleksów leśnych i niska lesistość – 23,4%, pod względem tego wskaźnika zajmujemy przedostatnie miejsce wśród województw.

Lasy odpowiadają za naturalną regulację stosunków wodnych, działając na ogromnych obszarach ograniczając

zagrożenie powodziowe. Tym samym mają duży wpływ na uprawy rolne, a nawet wodne zaopatrzenie miast, osiedli czy obiektów przemysłowych.

Na terenie województwa w 2022 r. zlokalizowanych było 238 zakładów zużywających wodę do produkcji z czego 27% posiadało zamknięte obiegi wody. Technologia zamkniętego obiegu wody polega na tym, że woda używana w procesach produkcyjnych jest oczyszczana i ponownie wykorzystywana. Tym samym, zakłady te w mniejszym stopniu zanieczyszczają zlewnie rzek, ale także zużywają mniej wody.

Szczególnie wysokie zapotrzebowanie na wodę w Ostrołęce, Koźienicach i w Warszawie związane jest z funkcjonowaniem elektrowni, natomiast w Płocku wynika z działalności koncernu naftowego.

W JAKIM STOPNIU ZMIANY KLIMATYCZNE WPŁYNĄ NA DOSTĘPNOŚĆ ZASOBÓW WODY NA MAZOWSZU?

Podstawą kształtowania bilansu wodnego są temperatura i opady, które zmieniają się wraz ze zmianą klimatu. Obserwacje i projekcje na przyszłość wyraźnie pokazują wzrost temperatury w mazowieckim. Rośnie więc prawdopodobieństwo wystąpienia fal upału w lecie, którym mogą towarzyszyć susze. Brak adaptacji do zmian klimatu, oznacza że, w niektórych gminach wzrośnie ryzyko niedoborów zasobów wodnych. Według scenariusza RCP 4.5 opracowanego przez Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) w latach 2021–2030 aż w 144 gminach województwa mazowieckiego występuje umiarkowane ryzyko niedoborów w gospodarce wodnej a wysokie w 17 gminach.

W 2022 R.
MAZOWIECKIE

ZUŻYŁO

2852,8 hm³

WODY

PRZEMYSŁ

ODPOWIADAŁ ZA

88,8%

CAŁKOWITEGO ZUŻYCIA WODY
W WOJEWÓDZTWIE W 2022 R.

ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY
PRZEMYSŁU (w hm³)

2015

2447,9

2022

2532,7

**ZUŻYCIE WODY W 2022 R.
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA**

WOJ. MAZOWIECKIE

POLSKA

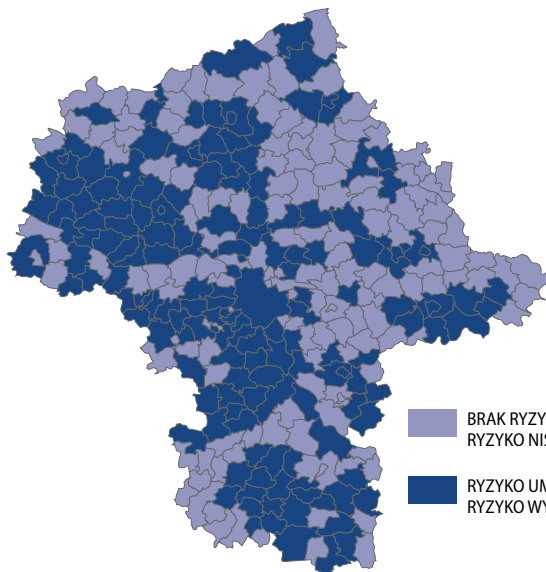
39,0 m³

34,0 m³

**161
GMIN**

JEST POWAŻNIE ZAGROŻONA
WYSTĄPIENIEM **NIEDOBORU**
ZASOBÓW W GOSPODARCE WODNEJ

BRAK RYZYKA/
RYZYO NISKIE

RYZYO UMIARKOWANE/
RYZYO WYSOKIE

WEDŁUG SCENARIUSZA RCP 4.5 W LATACH 2021–2030

(<https://klimada2.ios.gov.pl/wizualizacje-ryzyka-dla-polski/>)

SCENARIUSZE ZMIAN KLIMATU WSKAZUJĄ, ŻE W WOJ. MAZOWIECKIM

CZĘŚCIEJ BĘDĄ WYSTĘPOWAŁY

**EKSTREMALNE ZJAWISKA
POGODOWE, POWODUJĄCE**

SUSZE LUB POWODZIE.

**GOSPODAROWANIE WODAMI
POWINNO BYĆ PROWADZONE
W TAKI SPOSÓB, ABY
DZIAŁAJĄC W ZGODZIE
Z INTERESEM PUBLICZNYM,**

NIE DOPUSZCZAĆ DO

**WYSTĄPIENIA MOŻLIWEGO
DO UNIKNIĘCIA**

**POGORSZENIA EKOLOGICZNYCH
FUNKCJI WÓD**

**ORAZ POGORSZENIA STANU
EKOSYSTEMÓW.**

Rośnie presja na zasoby wodne ze strony przemysłu, rolnictwa i gospodarki komunalnej. Największe zużycie wody występuje w województwach: mazowieckim, świętokrzyskim i wielkopolskim.

Na przestrzeni lat 2015-2022 zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wzrosło we wszystkich województwach w kraju – wynika to przede wszystkim ze wzrostu liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej. Dobrym sygnałem jest jednak fakt, że jeszcze siedem lat temu to w mazowieckim był najwyższy wskaźnik, obecnie zajmuje drugą lokatę w kraju.

Świadomość na rzecz kontrolowanego zużycia wody stopniowo prowadzi do bardziej racjonalnego jej zużycia. W mazowieckim zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca jest bardzo zróżnicowane i jest wyższe w gminach wiejskich (od 92,1 m³ w gm. Boguty-Pianki do 1,7 m³ w gm. Pniewy; w Warszawie 44 m³). Racjonalne wykorzystywanie wody jest konieczne nie tylko w gospodarstwach domowych, ale głównie w przemyśle, który odpowiada za największe jej zużycie. Od 2015 r. w mazowieckim zużycie wody w przemyśle wzrosło. Na terenie województwa mazowieckiego w 2022 r. było 238 zakładów zużywających wodę do produkcji i 65 z nich posiadało zamknięte obiegi wody, natomiast w 2015 r. ze 198 zakładów, technologię zamkniętego obiegu wody posiadało 73 zakłady.

Od 2019 r. w mazowieckim wzrosło zużycie wody do napełniania i uzupełniania stawów rybnych, tu jednak należy podkreślić istotną funkcję stawów rybnych w retencjonowaniu wody.

**Więcej informacji na temat
Celu 6. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie**

CZYSTA I DOSTĘPNA ENERGIA

Nowoczesna energia to przede wszystkim energia bezpieczna, której dostawy są stabilne i zdywersyfikowane. Samowystarczalność energetyczna i niezależność od dostaw surowców są kluczowe dla bezpieczeństwa energetycznego.

Zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) poprawia efektywność wykorzystania zasobów energetycznych, redukuje zanieczyszczenia emitowane do atmosfery i do wód.

CZY NA MAZOWSZU ZWIĘKSZA SIĘ PRODUKCJA CZYTEJ ENERGII?

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w województwie mazowieckim jest na dość niskim poziomie. W 2022 r. udział tych nośników w produkcji energii elektrycznej wyniósł 7,3%, a energii cieplnej 4,7% i pomimo wzrostu do poprzedniego roku, pozostał na znacznie niższym poziomie niż w kraju (odpowiednio mniej o 13,7 p. proc. i 5,4 p. proc.).

Mazowsze jest liderem w kraju pod względem mocy wykorzystywanej w koncesjonowanych źródłach ciepła. Źródła te są coraz bardziej efektywne, 78% ciepła systemowego pochodzi z kogeneracji. Zwiększenie udziału wysokosprawnej kogeneracji pozwala efektywniej wykorzystywać energię

pierwotną, a dzięki temu ograniczać emisję gazów cieplarnianych. Systemy ciepłownicze występują głównie w większych miastach ze względu na najwyższy w stosunku do pozostałych mediów koszt przesyłu, który praktycznie wyklucza tranzyt ciepła na duże odległości.

Na obszarach, gdzie nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej, zaopatrzenie w ciepło realizowane jest z indywidualnych źródeł opalanych przede wszystkim węglem kamiennym, ale również gazem i olejem opałowym. Rzadziej stosowane są kotły na energię elektryczną, biomasę czy pompy ciepła [Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze].

W 2022 r. na rynku ciepła dominowały paliwa węglowe. W województwie mazowieckim ich udział stanowił 50,3% (w kraju

69,3%) ogółu zużywanych paliw. W stosunku do 2015 r. zaobserwowano wzrost udziału gazu ziemnego o 4,8 p. proc. (w kraju o 0,9 p. proc.), oleju opałowego o 3,5 p. proc. (w kraju o 0,8 p. proc.) oraz źródeł OZE o 2,1 p. proc. (w kraju o 2,8 p. proc.). Wśród stosowanych rodzajów paliw zaczęto wykorzystywać również odpady komunalne stałe.

Według Mazowieckiej Agencji Energetycznej największy potencjał OZE ma energetyka słoneczna. Nieznacznie mniejszy potencjał ma geotermia oraz energia z biomasy. Obszarem preferowanym dla rozwoju energetyki geotermalnej jest zachodnia i południowo-zachodnia część województwa, natomiast biomasa (drzewna oraz słoma) w największych ilościach występuje w powiatach ciechanowskim, garwolińskim, grójeckim, lipskim, makowskim, ostrowskim, ostrołęckim, przasnyskim, plockim, płońskim, radomskim, sochaczewskim, wyszkowskim i zwoleniskim. Znacznie niższy potencjał ma energia wiatru i wody. Obszarami preferowanymi dla energetyki wiatrowej są tereny zachodniej i południowo-zachodniej części województwa, natomiast dla energetyki wodnej preferowane są obszary większych cieków wodnych, zwłaszcza rzek: Radomka, Skrwa Prawa, Wkra, Jeziora, Liwiec, Iłżanka. Pewien potencjał daje również rozwój biogazowni, zwłaszcza na terenach, gdzie występuje duża koncentracja hodowli zwierząt – w powiatach: mławskim, ostrołęckim, ostrowskim, plockim, płońskim, siedleckim, sierpeckim, żuromińskim.

Ostatnie trzy lata przyniosły rozwój głównie instalacji fotowoltaicznych wśród dużych i małych wytwórców – największymi z nich są farmy PVA Huszlew I i Huszlew II w powiecie łosickim, ale przede wszystkim wśród osób fizycznych (prosumentów).

Według danych z rejestru wytwórców energii w małej instalacji odnawialnych źródeł energii (RMIOZE), według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r., wytwórcy w województwie mazowieckim

produkowali energię w 392 małych instalacjach. Było to o 33% więcej względem 2022 r. oraz ponad 15-krotnie więcej niż w 2017 r. Łączna moc instalacji wyniosła blisko 300 MW (o 31% więcej niż w 2022 r. oraz o ponad 92-krotnie niż w 2017 r.).

Na koniec 2023 roku w województwie mazowieckim najwięcej pod względem liczby (309) było małych instalacji wykorzystujących energię promieniowania słonecznego. Małe instalacje fotowoltaiczne posiadały również największą moc zainstalowaną elektryczną, która wyniosła ponad 247,3 MW (86% zainstalowanej mocy). Kolejne pod względem liczby (36) były elektrownie wiatrowe (o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej 24,8 MW). Poza tym na terenie województwa funkcjonowały małe instalacje wykorzystujące biogaz (29), wodę (16) i biomasę (2) o łącznej mocy zainstalowanej 14,0 MW.

Według stanu na koniec 2023 r., do sieci elektroenergetycznych w województwie mazowieckim przyłączone były 153053 mikroinstalacje, w których wytwarzano energię elektryczną. Ich łączna moc zainstalowana wyniosła 1238,0 MW. W ciągu pięciu lat liczba mikroinstalacji wzrosła blisko 26-krotnie.

Ponad 99 proc. mikroinstalacji było użytkowanych przez prosumentów, czyli odbiorców końcowych, którzy wytwarzają energię elektryczną wyłącznie z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacji na własne potrzeby. Według stanu na koniec 2023 r. prosumenci eksploatowali 151733 tego rodzaju urządzeń o zainstalowanej mocy 1196,8 MW.

W 2023 roku mikroinstalacje wprowadziły do sieci OSD ponad 739,1 GWh energii elektrycznej, z tego 98,3% pochodziło z mikroinstalacji prosumenckich (726,7 GWh). Ilość energii elektrycznej wytworzonej i wprowadzonej do sieci OSD we wszystkich mikroinstalacjach była ponad 57-krotnie większa w stosunku do 2018 r.

UDZIAŁ PALIW WĘGLOWYCH W PRODUKCJI CIEPŁA (w %)

2015 R.

2022 R.

WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE

POLSKA

NAJTAŃSZYM ŹRÓDŁEM
WYTWARZANEGO CIEPŁA
W WOJ. MAZOWIECKIM
W 2022 R. BYŁA

BIOMASA
(25,73 zł/GJ)

TYLKO W JEJ PRZYPADKU, W RELACJI
DO ROKU 2015, ZANOTOWANO
SPADEK ŚREDNIEJ CENY

o **37,0%**

Źródło: Urząd Regulacji Energetyki

UDZIAŁ ENERGII ODNAWIALNEJ W PRODUKCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ I ENERGII CIEPLNEJ

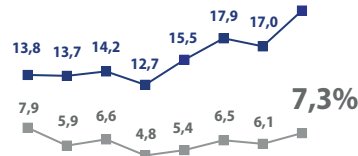
ENERGIA ELEKTRYCZNA

ENERGIA CIEPLNA

21,0%

10,1%

2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022

2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022

— POLSKA

— MAZOWIECKIE

LICZBA MIKROINSTALACJI,
W KTÓRYCH WYTWARZANO
ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ
WZROŚŁA BLISKO

26-KROTNIE

5714

2018 R.

153053

2023 R.

99,9% OGÓŁU MIKROINSTALACJI
WYKORZYSTUJE ENERGIĘ
PROMIENIOWANIA SŁONECZNEGO

Źródło: Urząd Regulacji Energetyki

**W WOJEWÓDZTWIE
MAZOWIECKIM W OSTATNICH
LATACH ZNACZĄCO WZROSŁY
PRODUKCJA I WYKORZYSTANIE
ENERGII ODNAWIALNEJ,**

MIMO TO WYKORZYSTANIE OZE

**DO PRODUKCJI ENERGII JEST
NA DOŚĆ NISKIM POZIOMIE**

W PORÓWNANIU DO KRAJU.

**POPRAWIA SIĘ EFEKTYWNOŚĆ
WYKORZYSTANIA ENERGII**

**M.IN. POPRZECZ ROZWÓJ
WYSOKOSPRAWNEJ KOGENERACJI,
PRZEPROWADZANIE
TERMOMODERNIZACJI
BUDYNKÓW WRAZ ZE ZMIANĄ
ŹRÓDŁA OGRZEWANIA, CZY
OŻYWIENIE BUDOWNICTWA
ENERGOOSZCZĘDNEGO.**

Zapotrzebowanie na energię rośnie z każdym rokiem, przez co dotychczasowe, najczęściej wykorzystywane źródła energii stają się niewystarczające. Racjonalne korzystanie z odnawialnych źródeł energii jest kluczowym elementem zrównoważonego rozwoju, przynoszącym konkretne korzyści ekologiczno-energetyczne.

Potencjał odnawialnych źródeł energii jest ogromny, jednak ich wykorzystanie jest ograniczone przez wysokie koszty oraz obecny poziom technologii. Mimo znaczącego postępu technologicznego, wykorzystanie zasobów OZE jest znacznie mniejsze niż ich możliwości. Dodatkowo energię wiatrową i słoneczną cechuje zmienność produkcji zależna od warunków pogodowych, przez co nie są one w pełni przewidywalnym źródłem energii. Aby zwiększyć udział OZE w produkcji energii, konieczne jest rozwijanie technologii magazynowania energii, co pozwoli na lepsze dopasowanie produkcji do rzeczywistego zużycia.

Mazowsze posiada bogate zasoby energii odnawialnej, zwłaszcza w postaci słońca, wiatru i biomasy, co bezpośrednio przekłada się na ilość energii z nich pozyskanej. Coraz większe znaczenie mają elektrownie OZE. Ostatnie trzy lata to rozwój instalacji fotowoltaicznych wśród dużych i małych wytwórców, ale przede wszystkim wśród prosumentów (osób lub podmiotów, zarówno produkujących, jak i konsumujących energię). Sprzyjają temu programy wsparcia oraz rozwiązania prawne wprowadzane przez rząd, które zachęcają do rozwoju energetyki odnawialnej.

**Więcej informacji na temat
Celu 7. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie**

WZROST GOSPODARCZY I GODNA PRACA

Przyjmując, że godna praca to praca stabilna, w bezpiecznych warunkach, budująca poczucie własnej wartości i niezależności oraz nie dopuszczająca dyskryminacji z jakiegokolwiek powodu, to konieczne jest, aby działania w tym celu podejmowali wszyscy uczestnicy życia społeczno-gospodarczego (instytucje państwowe i samorządowe, pracodawcy, organizacje non-profit, a także sami pracownicy).

CZY OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM MAJĄ DOSTĘP DO GODNEJ PRACY?

Wyniki badania popytu na pracę pokazały, że w latach 2015–2022 pracujący z niepełnosprawnością stanowili niespełna 3% ogółu pracujących w województwie mazowieckim. Spośród wszystkich pracujących osób z niepełnosprawnością 35–40% znajduje zatrudnienie w sekcji administrowanie i działalność wspierająca.

W celu zatrudniania osób z niepełnosprawnością tworzone są zakłady pracy chronionej oraz zakłady aktywności zawodowej. W końcu grudnia 2022 r. w województwie funkcjonowało 59 zakładów pracy chronionej oraz 10 zakładów ak-

tywności zawodowej zatrudniających łącznie prawie 22 tys. pracowników, z których niemal 17 tys. to osoby z różnym stopniem niepełnosprawności – ponad 10% zatrudnionych stanowiły osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, blisko 75% z umiarkowanym, a prawie 15% z lekkim.

Biorąc pod uwagę wskaźniki do monitorowania Celu „Wzrost gospodarczy i godna praca” można zauważyć, że w latach 2015–2022 sytuacja na rynku pracy osób z niepełnosprawnością ulegała wahaniom; trudno zaobserwować trendy, które wskazywałyby na stałą poprawę lub stałe pogorszenie omawianej sytuacji.

Do pozytywnych zmian można zaliczyć wzrost liczby podmiotów deklarujących chęć zwiększenia zatrudnienia osób z niepełnosprawnością (z nieco ponad 3% w 2015 r. do pra-

wie 5% w 2022 r.), wzrost odsetka osób z niepełnosprawnością w wieku 16–89 lat aktywnych na rynku pracy oraz wzrost wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnością w wieku 16–64 lata. Niektóre dane nie pozwalają jednak na optymizm. Mimo że w ciągu siedmiu lat przybyło pracujących z niepełnosprawnością, to wzrost ten był mniejszy niż w zbiorowości ogółem. Natomiast spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych z niepełnosprawnością był wolniejszy niż bezrobotnych ogółem.

W przypadku osób z niepełnosprawnością większa jest konkurencja do ofert pracy kierowanych do tej grupy osób niż w zbiorowości ogółem. Tak więc zmiany dotyczące osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy, nawet jeśli są pozytywne, to przebiegają wolniej niż dla ogółu uczestników, a więc zarówno aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, jak i wdrażanie odpowiednich rozwiązań pozostają wyzwaniem.

CZY SYTUACJA DOTYCZĄCA PRACY OSÓB MŁODYCH W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM POPRAWIA SIĘ?

Na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15–29 lat wzrósł z 49,5% w 2015 r. do 51,5% w 2022 r. i w całym badanym okresie w województwie mazowieckim był wyższy niż w Polsce. Wskaźnik ten dla mężczyzn był wyższy niż dla kobiet. Pozytywne zmiany wśród osób w wieku 15–29 lat potwierdza zmniejszający się odsetek bezrobotnych (o 3,6 p. proc.).

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności pokazują, że spadek stopy bezrobocia osób w wieku 15–29 lat w cią-

gu siedmiu lat wyniósł 6,2 p. proc. i był znacznie większy niż wśród osób w starszych grupach wieku.

Dane dotyczące bezrobocia rejestrowanego informują m.in. o bezrobotnych według wieku oraz o absolwentach szkół różnego poziomu, którzy widnieją w ewidencji urzędów pracy jako bezrobotni. Odsetek absolwentów w województwie mazowieckim w badanym okresie wyniósł 3–4% i był nieco niższy niż w Polsce; w 2022 r. różnica wyniosła 0,8 p. proc. Liczba absolwentów na koniec 2022 r. wyniosła 4,2 tys. i była mniejsza o 50,0% niż siedem lat wcześniej. Nieznacznie zmniejszył się odsetek bezrobotnych absolwentów – z 3,9% w 2015 r. do 3,6% w 2022 r.

Na koniec 2022 r. bezrobotnych, którzy nie przekroczyli 25 roku życia było 13,0 tys., co oznacza, że stanowili 11,1% ogółu, podczas gdy w 2015 r. było to odpowiednio 30,3 tys., tj. 14,0%. Liczba młodych bezrobotnych zmniejszyła się w tym czasie o 57,2%, podczas gdy ogólna zbiorowość zarejestrowanych bezrobotnych – o 46,2%. Mniej było także najmłodszych bezrobotnych, którzy pozostawali bez pracy dłużej niż 6 miesięcy; w badanym okresie ich liczba zmniejszyła się o 64,2%, a udział w grupie bezrobotnych w tym wieku o 6,3 p. proc.

Odsetek bezrobotnych w omawianej grupie wieku zmniejszył się w województwie mazowieckim w ciągu siedmiu lat o 2,9 p. proc. W powiatach spadek wyniósł od 10,3 p. proc. w siedleckim do 0,8 p. proc. w grójeckim. Jedynie w powiecie sochaczewskim wystąpił niewielki wzrost.

W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

NIESPEŁNA 3%

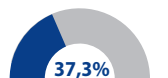
OGÓŁU PRACUJĄCYCH STANOWILI
PRACUJĄCY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

(W LATACH 2015–2022)

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ
NAJLICZNIEJ ZATRUDNIANE SĄ W SEKCJI
ADMINISTROWANIE I DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA

2015

2022

WŚRÓD OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ
W WIEKU 16–89 LAT NA
1 AKTYWNEGO ZAWODOWO
PRZYPADAŁO 4 BIERNYCH ZAWODOWO

(W 2022 R.)

BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG GRUP WIEKU (W TYS. OGÓŁEM)

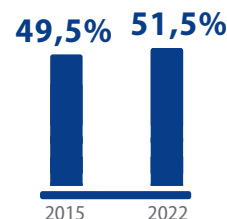

2015 2022

NA KONIEC 2022 R. BEZROBOTNI,
KTÓRZY NIE PRZEKROCZYLI 25 ROKU ŻYCIA
STANOWILI 11,1% OGÓŁU,
PODCZAS GDY W 2015 R.
BYŁO TO 14,0%.

WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA OSÓB W WIEKU 15–29 LAT

SYTUACJA DOTYCZĄCA

PRACY LUDZI MŁODYCH

W WOJ. MAZOWIECKIM

POPRAWIA SIĘ.

**WYNIKI BADANIA
AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ
LUDNOŚCI POKAZAŁY,
ŻE W LATACH 2015–2022
ZWIĘKSZYŁ SIĘ WSKAŹNIK
ZATRUDNIENIA OSÓB
W WIEKU DO 29 LAT
I CAŁY CZAS W MAZOWIECKIM
BYŁ WYŻSZY NIŻ W POLSCE.**

POZYTYWNĄ ZMIANĄ JEST

TAKŻE SPADEK ODSETKA

**BEZROBOTNYCH ORAZ
ZMNIEJSZENIE STOPY
BEZROBOCIA WŚRÓD OSÓB
W WIEKU 15–29 LAT.**

Spadek stopy bezrobocia w grupie wiekowej 15–29 lat był znacznie większy niż w starszych rocznikach. A wszystko to ma miejsce, pomimo przybywania w województwie osób w wieku 15–29 lat w wyniku migracji na pobyt stały (zagranicznych oraz wojewódzkich).

Zmiany in plus dotyczą bezrobocia rejestrowanego. W ciągu siedmiu lat tempo spadku liczby bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat było nieco szybsze niż w zbiorowości ogółem, a spadek liczby najmłodszych bezrobotnych, którzy pozostawali bez pracy dłużej niż 6 miesięcy był jeszcze bardziej znaczący. Optymistyczne jest także to, że odsetek bezrobotnych absolwentów w województwie mazowieckim cały czas był niższy niż w Polsce.

Obraz osób młodych na rynku pracy zarysowany na podstawie danych statystycznych uzupełniają wyniki badania „Młodzi Polacy na rynku pracy”. Pozwalają one twierdzić, że aby młodzi pracownicy czerpali satysfakcję z pracy zawodowej pracodawcy powinni brać pod uwagę oczekiwania i preferencje osób, które wchodzi dopiero na rynek pracy oraz to, czego oczekują od firmy, która ich zatrudni. Jest to istotne o tyle, że poprawiająca się ogólna sytuacja na rynku pracy wymusza na pracodawcach większą dbałość o zaspokojenie potrzeb pracowników. Może to wskazywać, że potrzebne okazały się zmiany w podejściu do tworzenia miejsc pracy oraz oferowanych warunków pracy, a w sytuacjach, w których nie wystarczy dobra wola pracodawcy, także zmiany przepisów regulujących rynek pracy, w tym relacje pracodawcy z pracownikami.

Więcej informacji na temat
Celu 8. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie

INNOWACYJNOŚĆ, PRZEMYSŁ, INFRASTRUKTURA

Innowacje powszechnie kojarzone są z postępowaniem technologicznym i determinują wzrost gospodarczy. Stanowią podstawę rozwoju firm i kształtują dobrobyt ludności.

Województwo mazowieckie charakteryzuje się dużym potencjałem gospodarczym i edukacyjnym oraz wysokiej jakości kapitałem ludzkim, wynikającym m.in. z obecności renomowanych uczelni. Ogromne znaczenie ma również lokalizacja m.st. Warszawy, jako największego miasta i zarazem stolicy kraju.

CZY DOMINUJĄCA W POLSCE POZYCJA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W INNOWACYJNOŚCI JEST ZAGROŻONA?

Według European Innovation Scoreboard 2023 region warszawski stołeczny i małopolskie uznane zostały za „moderate innovator” (umiarkowani innowatorzy). Na mapie innowacyjności Polski region warszawski stołeczny zajmuje bezdyskusyjne pierwsze miejsce, co ma wpływ na poziom osiąganych wskaźników w całym województwie. Region ten w 2023 r. odnotował, w porównaniu z 2016 r. najwyższy wzrost wśród innych regionów w Polsce (o 19,9 pkt.). Natomiast różnica w stosunku do drugiego regionu – małopolskiego zwiększyła się z 15,6 pkt. w 2016 r do 16,2 pkt. w 2023 r.

Mazowsze jako całość nie rozwija się równomiernie. Drugi region wchodzący w skład województwa – mazowiecki regionalny ma ostatnią lokatę w kraju.

Wprowadzenie innowacji poprzedzają prace twórcze i eksperymentalne, czyli składowe działalności badawczej i rozwojowej. Stąd niezwykle ważne są nakłady ponoszone na takie projekty. W kraju zdecydowanie największy udział w tych nakładach ma Mazowsze, w tym region warszawski stołeczny. Niemniej jednak udział ten zmniejszył się z 38,3% w 2016 r. do 35,0% w 2022 r. na rzecz dolnośląskiego, pomorskiego, śląskiego i kujawsko-pomorskiego, w których odnotowano największe wzrosty udziałów w nakładach na prace badawcze i rozwojowe w kraju.

W województwie mazowieckim w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej na koniec 2022 r. figurowało prawie 970 tys. podmiotów gospodarczych (niemal 1/5 podmiotów zarejestrowanych w Polsce), z czego zdecydowaną większość skupiał region warszawski stołeczny (niemal 77%); region wyróżnia to, że jest największym skupiskiem podmiotów dużych, tj. o liczbie pracujących powyżej 250 osób. Przedsiębiorstwa tej wielkości najczęściej podejmują współpracę w zakresie działalności innowacyjnej.

Doradczym wsparciem dla rozwoju i działalności podmiotów gospodarczych są tzw. Instytucje Otoczenia Biznesu. Na podstawie danych Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce można zaobserwować, że najwięcej (35) takich ośrodków jest zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego. Mazowieckie uplasowało się na 7 miejscu (20).

Województwo mazowieckie charakteryzuje również największy udział podmiotów z kapitałem zagranicznym. Liczba tych podmiotów w 2022 r. wyniosła 9138, dając mu pierwszą lokatę w rankingu województw. Najczęściej miały one siedzibę w regionie warszawskim stołecznym (97% wszystkich podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie mazowieckim), a z nich największa część miała siedzibę na terenie m.st. Warszawy.

Należy zaznaczyć, że liczba tych podmiotów w 2022 r. zmniejszyła się w stosunku do 2016 r. w większości regionów w Polsce, najwięcej w warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim. Natomiast wartość kapitału zagranicznego była wyższa, za wyjątkiem: małopolskiego i mazowieckiego regionalnego. Najwyższy wzrost odnotowano w opolskim i zachodniopomorskim, a następnie w pomorskim, podkarpackim i świętokrzyskim.

W 2022 r. wartość dodana brutto w województwie mazowieckim wyniosła 640134 mln zł, natomiast w 2016 r. – 361301 mln zł. Udział mazowieckiego w tworzeniu wartości dodanej brutto wyniósł 23,1% (wzrost o 1,0 p. proc. w porównaniu z 2016 r.; najwięcej w kraju). Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto przypadającą na 1 pracującego wyniosła 233,2 tys. zł i była wyższa od średniej krajowej o 26,3% (w 2016 r. – 146,0 tys. zł; wyższa o 28,9%). Największy udział (70,7%) w generowaniu wartości dodanej brutto osiągnęły jednostki z sektora usług.

Jednym z czynników wpływających na wysoki poziom innowacyjności jest kapitał ludzki, ze szczególnym uwzględnieniem wykwalifikowanej kadry specjalistów. W kraju ¼ wszystkich wolnych miejsc pracy na koniec 2022 r. przypada na województwo mazowieckie tj. 29,0 tys., w tym 87% to wakaty w regionie warszawskim stołecznym. Posiadanie wolnych miejsc pracy najczęściej deklarowały podmioty o liczbie pracujących 50 osób i więcej. Najwięcej stanowisk przygotowanych było dla specjalistów (40,8% ogólnej liczby wakatów).

Kadrę specjalistów tworzą osoby z odpowiednim wykształceniem. W województwie mazowieckim relacja liczby studentów do ludności w wieku 19–24 lata wyniosła 80,2 i była wyższa o 3 pkt niż w 2016 r.

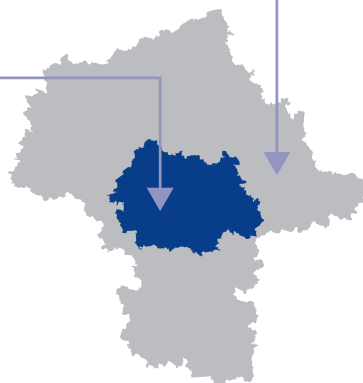
Co istotne z punktu widzenia innowacyjności w grupie absolwentów województwo mazowieckie posiada jeden z niższych w kraju odsetek absolwentów na kierunkach: biologicznym, nauk o środowisku, fizycznym, technologii teleinformatycznych, inżynieryjno-technicznym, produkcji i przetwórstwa, architektury i budownictwa, rolniczym, medycznym, usług dla ludności.

NA MAPIE INNOWACYJNOŚCI POLSKI **REGION WARSZAWSKI STOŁECZNY**

ZAJMUJE PIERWSZE MIEJSCE.

REGION TEN W 2023 R. ODNOTOWAŁ, W PORÓWNANIU Z 2016 R. NAJWYŻSZY WZROST WŚRÓD INNYCH REGIONÓW W POLSCE.

DRUGI REGION WCHODZĄCY
W SKŁAD WOJEWÓDZTWA –
MAZOWIECKI REGIONALNY MA
OSTATNIĄ LOKATĘ W KRAJU.

REGION WARSZAWSKI STOŁECZNY

REGION MAZOWIECKI REGIONALNY

NAKŁADY WEWNĘTRZNE
NA DZIAŁALNOŚĆ
BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ
(ceny bieżące; w mln zł)

KAPITAŁ ZAGRANICZNY
NA 1 MIESZKAŃCA
W WIEKU PRODUKCYJNYM
(w tys. zł)

99,9

LICZBA PATENTÓW UDZIELONYCH PRZEZ
URZĄD PATENTOWY RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W PRZELICZENIU NA 1 MLN MIESZKAŃCÓW W 2022 R.

20,4

POZYCJA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W INNOWACYJNOŚCI JEST

NADAL WYSOKA I KORZYSTNA.

**NAJNOWSZE DANE ŚWIADCZĄ
O STABILNEJ POZYCJI,
SZCZEGÓLNIIE ZA SPRAWĄ**

**REGIONU WARSZAWSKIEGO
STOŁECZNEGO.**

**NA PODSTAWIE EUROPEJSKIEJ
TABLICY WYNIKÓW INNOWACJI
REGION TEN W 2023 R.
ODNOTOWAŁ, W PORÓWNANIU
Z 2016 R. NAJWYŻSZY WZROST
WŚRÓD INNYCH REGIONÓW
W POLSCE. NATOMIAST
RÓŻNICA W STOSUNKU
DO DRUGIEGO REGIONU –
MAŁOPOLSKIEGO
ZWIĘKSZYŁA SIĘ.**

Udział nakładów na działalność badawczą i rozwojową w mazowieckim w stosunku do tego rodzaju nakładów ponoszonych w kraju zmniejszył się, mimo to jest najwyższy w kraju.

Pozytywnym zjawiskiem w regionie warszawskim stołecznym jest również od 2016 r. stale utrzymujący się najwyższy udział w kraju przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną.

Od roku 2016 systematycznie zwiększał się udział zarejestrowanych w bazie REGON podmiotów gospodarki narodowej w regionie warszawskim stołecznym do ogółu podmiotów zarejestrowanych w Polsce. Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym chętnie lokują także swój kapitał w warszawskim stołecznym.

Do mocnych stron tego regionu zaliczyć należy wysoki poziom aktywności w zakresie opatentowania wynalazków.

Słabszym punktem warszawskiego stołecznego może okazać się brak specjalistów na rynku pracy przejawiający się dużym wzrostem wolnych miejsc pracy dla tej grupy osób. Prognozy ludności na lata 2023–2060 dla województwa mazowieckiego nie są korzystne. Szansą mogą okazać się specjalne programy zachęcające dobrze wykwalifikowane osoby z innych krajów do podejmowania pracy w Polsce.

**Więcej informacji na temat
Celu 9. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie**

ZRÓWNOWAŻONE MIASTA I SPOŁECZNOŚCI

Istota tego celu polega na wdrożeniu skutecznych praktyk w zakresie planowania i zarządzania terenami miejskimi, pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z gwałtowną urbanizacją. Jedno z tych wyzwań dotyczy efektywnego gospodarowania odpadami komunalnymi.

JAK MIASTA GOSPODARUJĄ ODPADAMI KOMUNALNYMI?

Zdecydowana większość odpadów komunalnych powstaje na obszarach zurbanizowanych. W latach 2017–2023 w miastach województwa mazowieckiego zebrano około 72–77% ich ogółu, podczas gdy mieszkańcy miast stanowią 64–65% ludności województwa. Dominująca część odpadów komunalnych pochodzi z gospodarstw domowych – w prezentowanych latach było to 84–90%.

Ilość odpadów komunalnych wytworzonych w miastach województwa mazowieckiego w ciągu sześciu lat wzrosła o 125,2 tys. ton (tj. o 9,2%); wzrost ten był szybszy niż

w miastach ogółem w Polsce, gdzie wyniósł 6,3%. Systematyczny wzrost z roku na rok ma miejsce od 2020 r.

W 2023 r. w mazowieckich miastach wytworzono 1485,4 tys. ton odpadów komunalnych, co oznacza wzrost w skali roku o 4,1%; dla porównania wzrost odnotowany na terenach wiejskich wyniósł 2,5%. W Polsce zarówno w miastach, jak i na wsi ilość zebranych odpadów komunalnych w 2023 r. pozostała na poziomie zbliżonym do notowanego rok wcześniej.

Tylko część odpadów zbierana jest selektywnie, ale optymistyczne jest, że odsetek ten rośnie. Na początku omawianego okresu z ogólnej ilości zebranych odpadów selektywna

zbiórka dotyczyła 24,8%, a w 2023 r. – 36,3%. Odpady wytworzone w gospodarstwach domowych w większej części są zbierane selektywnie niż odpady pochodzące z innych źródeł; w tym pierwszym przypadku odsetek wzrósł w omawianym okresie z 26,2 do 38,3%, a w drugim z 12,5 do 24,1%.

W 2023 r. ilość odpadów komunalnych wytworzona w mazowieckich miastach w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosła 417 wobec 394 kg w 2017 r.; w miastach w Polsce średnio 406 wobec 371 kg. Oznacza to wzrost w ciągu sześciu lat odpowiednio o 5,8% i o 9,4%. Na wsi (zarówno w mazowieckim, jak i ogółem w kraju) tempo wzrostu było kilkakrotnie większe, jednak nadal ilość odpadów komunalnych *per capita* na wsi jest wyraźnie mniejsza niż na terenach zurbanizowanych.

Analiza dostępnych danych o miastach pogrupowanych w zależności od liczby mieszkańców pozwala stwierdzić, że zarówno ilość odpadów przypadająca na mieszkańca, jak i odsetek odpadów zbieranych selektywnie zależą od wielkości miejscowości. Nie zachodzi jednak prawidłowość pozwalająca stwierdzić, że im większe miasto, tym więcej śmieci *per capita*; zależność tę obserwuje się tylko w czterech grupach najmniejszych miast, tj. poniżej 50000 mieszkańców.

W 2023 r. mieszkańiec ośrodka miejskiego w mazowieckim wygenerował od 305 kg odpadów komunalnych na osobę w miastach poniżej 5000 mieszkańców do 437 kg w miastach liczących od 20000 do 49999 mieszkańców. Ponadto wartość wskaźnika przekraczającą średnią stwierdzono w m.st. Warszawie (433 kg na osobę).

Także odsetek odpadów zebranych selektywnie jest różny w zależności od wielkości miasta. W przypadku odpadów

komunalnych obserwuje się ciekawą zależność: tylko w Warszawie odsetek jest poniżej średniego (32,5%). W pozostałych grupach miast odpadów zebranych selektywnie jest więcej niż średnio. Najlepsze efekty odnotowano w miastach o liczbie ludności od 50000 do 99999 (44,4%) oraz w dwóch grupach miast najmniejszych, tj. poniżej 10000 (po prawie 43,0%).

W latach 2017–2023 zmieniła się struktura odpadów zebranych selektywnie według poszczególnych frakcji. Najbardziej znaczące zmiany dotyczą zmieszanych odpadów opakowaniowych oraz odpadów biodegradowalnych. W pierwszym przypadku udział zmniejszył się z 33,8% do 17,4%, a w drugim wzrósł z 22,5% do 36,1%. Wyraźny wzrost dotyczy także papieru i tektury – z 4,3% do 15,0%. Stosunkowo mały udział w selektywnej zbiórce odpadów mają tworzywa sztuczne (odpowiednio 3,4% i 4,8%).

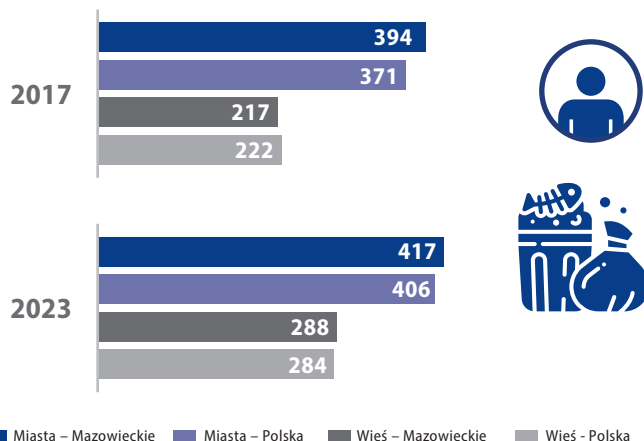
Pomimo pozytywnej zmiany polegającej na zmniejszeniu masy zebranych odpadów zmieszanych (spadek w prezentowanym okresie o niemal 78 tys. ton), to w 2023 r. na jedną osobę przypadało 265 kg takich odpadów (ponad 5 kg tygodniowo). W miastach do 5000 mieszkańców sytuacja jest najbardziej korzystna – w ciągu roku wytworzono tu średnio 174 kg odpadów zmieszanych na osobę, najwięcej – 293 kg odnotowano w m.st. Warszawie (odpowiednio 3,3 kg i 5,6 kg w ciągu tygodnia).

NA 1 MIESZKAŃCA MIASTA
W WOJ. MAZOWIECKIM
PRZYPADAŁO PRZECIĘTNIE

ODPADÓW KOMUNALNYCH

ODPADY KOMUNALNE WYTWORZONE
W CIĄGU ROKU NA 1 MIESZKAŃCA (w kg)

ODPADY ZEBRANE SELEKTYWNIE

Z GOSPODARSTW DOMOWYCH

Z INNYCH ŹRÓDEŁ

NAJBARDZIEJ
ZNACZĄCE ZMIANY
STRUKTURY
ODPADÓW
ZEBRANYCH
SELEKTYWNIE

ZMIESZANE ODPADY
OPAKOWANIOWE

2017	2023
33,8%	17,4%

BIODEGRADOWALNE

2017	2023
22,5%	36,1%

IŁOŚĆ ODPADÓW KOMUNALNYCH WYTWORZONYCH W MIASTACH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO OD 2020 R.

STALE ROŚNIE.

**TYLKO CZĘŚĆ ODPADÓW
ZBIERANA JEST SELEKTYWNIE,
ALE OPTYMISTYCZNE JEST,
ŻE ODSETEK TEN ROŚNIE.**

ODPADY WYTWORZONE W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

**W WIĘKSZEJ CZĘŚCI
SĄ ZBIERANE SELEKTYWNIE
NIŻ ODPADY POCHODZĄCE
Z INNYCH ŹRÓDEŁ.**

Ponieważ dominująca część odpadów komunalnych powstaje w gospodarstwach domowych, uzasadnione wydaje się podjęcie działań mających na celu podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców na temat konieczności ochrony środowiska naturalnego i starania o to, by ta wiedza przełożyła się na działanie. Jest to tym bardziej potrzebne, że odsetek odpadów zebranych selektywnie w gospodarstwach domowych od 2021 r. utrzymuje się na stałym poziomie (38–39%), przy jednocześnie rosnącej masie odpadów komunalnych wytwarzanych w ciągu roku zarówno ogółem, jak i *per capita*.

Z analizy danych według wielkości miast wynika, że w trzech grupach miast o najmniejszej liczbie ludności (poniżej 20000) sytuacja jest lepsza niż w grupach miast większych. Wskazuje na to mniejsza niż średnia masa wytworzonych odpadów komunalnych przypadająca na jednego mieszkańca oraz większy niż średnio odsetek odpadów zebranych selektywnie.

Największym wyzwaniem ze względu na konieczność minimalizowania niekorzystnego wpływu miast na środowisko naturalne, jest wprowadzenie zmian w gospodarowaniu odpadami w m.st. Warszawie.

Więcej informacji na temat
Celu 11. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie

ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA I PRODUKCJA

Celem rozważań jest identyfikacja postaw mieszkańców Mazowsza (konsumentów) – czy bardziej właściwy jest im konsumpcjonizm, czy raczej aspirują do nowoczesnych, odpowiedzialnych zachowań, czyli zmierzają w kierunku zrównoważonej konsumpcji?

ODPOWIEDZIALNA PRODUKCJA ROLNA

Ekologiczna produkcja ma dwa ważne zadania. Po pierwsze, odpowiada na potrzeby konsumentów, dostarczając wysokiej jakości ekologiczne produkty. Po drugie, zapewnia ogólnodostępne dobra, które wspierają ochronę środowiska, poprawiają warunki życia zwierząt i pomagają rozwijać tereny wiejskie. Z tych powodów ma ona tak duże znaczenie dla przyszłego rolnictwa zrównoważonego.

W województwie mazowieckim w 2023 r. liczba gospodarstw ekologicznych wyniosła 2551 i w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 404. Udział gospodarstw ekologicznych w całkowitej liczbie gospodarstw wzrósł z 1,1% w 2016 r. do 1,3% w 2023 r.

Powierzchnia użytków rolnych tych gospodarstw na Mazowszu we wszystkich omawianych latach była mniejsza niż w 2015 r. Udział powierzchni użytków rolnych objętych systemem produkcji ekologicznej w całkowitej powierzchni użytków rolnych w województwie zmniejszył się z 2,8% do 2,7%.

Województwo mazowieckie jest znaczącym producentem żywności, o czym w 2022 r. świadczył wysoki udział (17,6%) w krajowej produkcji globalnej rolnictwa. Najważniejszą specjalizacją rolnictwa tego regionu jest produkcja sadownicza i ogrodnicza. W 2023 r. w województwie działalność w zakresie rolnictwa ekologicznego prowadziło 3 tys. producentów ekologicznych; to prawie o 30% więcej niż w 2015 r.

Proekologiczne zachowania można zauważyć również po stronie konsumentów, którzy kupują żywność ekologiczną przede

wszystkim ze względu na troskę o zdrowie własne i swoich najbliższych. Najwyższy udział konsumentów, którzy deklarują, że kupują żywność tego rodzaju, odnotowano w województwach śląskim, mazowieckim, wielkopolskim oraz łódzkim.

ODPOWIEDZIALNE GOSPODAROWANIE ODPADAMI

Od 2015 r. gospodarstwa domowe z terenu województwa mazowieckiego (za wyjątkiem 2019 r.) wytwarzały coraz więcej odpadów komunalnych. Ich roczna ilość przypadająca na 1 mieszkańca zwiększyła się w porównaniu z 2015 r. o 50 kg do 322 kg w 2023 r.

Pozytywną zmianą jest zwiększający się udział selektywnie zebranych odpadów komunalnych z 25,4% w 2015 r. do 40,9% w 2023 r. W zakresie udziału selektywnej zbiórki z gospodarstw domowych w ogóle wytworzonych odpadów komunalnych województwo zajmuje 11 miejsce w Polsce.

ODPOWIEDZIALNA KONSUMPCJA ENERGII I WODY

Na 1 członka gospodarstwa domowego w 2023 r. przypadało w województwie niemal 40 m³ wody zużytej w ciągu roku – więcej niż w 2015 r., w którym było to 38 m³. Na tle innych województw mieszkańcy Mazowsza wyróżniają się stosunkowo wysokim zużyciem wody; w 2023 r. najwięcej zużył jej mieszkaniec Wielkopolski ponad 40 m³, a najmniej mieszkaniec Podkarpacia blisko 25 m³.

Gospodarstwa domowe są najliczniejszą grupą odbiorców końcowych na rynku detalicznym energii elektrycznej.

W województwie mazowieckim w latach 2015–2023 systematycznie zwiększała się liczba odbiorców do 2579,7 tys. w 2023 r. Zużycie energii elektrycznej ogółem w 2023 r. wyniosło 5063,5 GWh, tj. więcej o 11,3% niż w 2015 r. W omawianych latach odnotowano spadek zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 odbiorcę o 5,6%. Podobnie jak w mazowieckim, spadek zużycia w przeliczeniu na 1 odbiorcę odnotowano prawie we wszystkich województwach w kraju (oprócz dolnośląskiego).

CZY JESTEŚMY ŚWIADKAMI WZROSTU KONSUMPCJONIZMU?

Rozwojowi konsumpcjonizmu sprzyjają takie czynniki, jak: wzrost dochodów na 1 osobę, zmiany demograficzne, szeroki wybór dóbr i usług, wzrost produktów opakowanych, przetworzonych, coraz krótszy cykl życia produktów, a także możliwość nabywania produktów na kredyt.

W 2023 r. w gospodarstwach domowych w województwie mazowieckim przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę był najwyższy w kraju i wynosił 3208,99 zł. Wydatki miesięczne ponoszone przez 1 osobę w tym samym roku były o 212,82 zł wyższe niż przeciętnie w kraju. Warto zaznaczyć, że udział przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w dochodzie rozporządzalnym w latach 2015–2023 zmniejszał się i w 2023 r. osiągnął najniższy poziom 57,6%.

Największą część wydatków gospodarstw domowych stanowiła żywność i napoje bezalkoholowe – 24,6% ogółu wydatków (w 2015 r. – 20,8%). Istotne były także koszty użytkowania mieszkania i korzystania z nośników energii, które w 2023 r. wyniosły 19,2% wydatków, o 0,7 p. proc. więcej niż w 2015 r.

11,4%

GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH

ZNAJDOWAŁO SIĘ W 2023 R.
W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

(4 MIEJSCE W KRAJU)

ŚREDNIA
POWIERZCHNIA
GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH

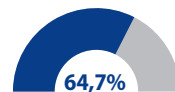

POZIOM PRZECIĘTNYCH

MIESIĘCZNYCH DOCHODÓW
I WYDATKÓW NA 1 OSOBĘ

W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
ORAZ UDZIAŁ WYDATKÓW
W DOCHODZIE ROZPORZĄDZALNYM
W WOJ. MAZOWIECKIM

GOSPODARSTWA DOMOWE W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM WYPOSAŻONE W SAMOCHÓD OSOBOWY

2015

2023

W PRZELICZENIU NA 1000 LUDNOŚCI

593

2015

795

2023

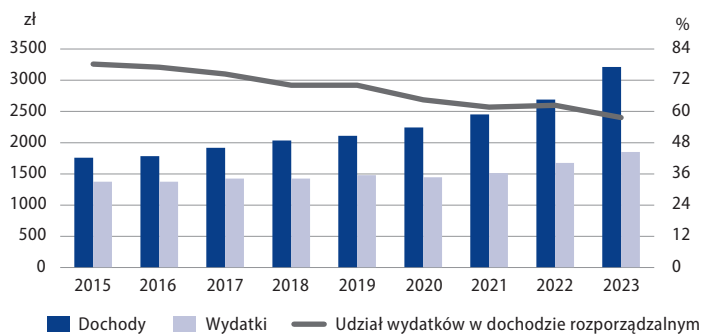
W LATACH 2015–2023 W WOJ. MAZOWIECKIM ODNOTOWANO

5,6%

SPADEK ZUŻYCIA ENERGII ELEKTRYCZNEJ

W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W PRZELICZENIU NA 1 ODBIORCĘ

**NA PODSTAWIE ANALIZOWANYCH
WSKAŹNIKÓW,**

**NIE MOŻNA UZYSKAĆ
JEDNOZNACZNEJ ODPOWIEDZI**

**CZY KONSUMENT Z MAZOWSZA
ZMIERZA W KIERUNKU
ZRÓWNOWAŻONEJ KONSUMPCJI,
CZY BARDZIEJ JESTEŚMY
ŚWIADKAMI WZROSTU
KONSUMPCJONIZMU.**

**Z JEDNEJ STRONY
DOSTRZEGALNE JEST **SILNE**
PRZYWIĄZANIE DO DÓBR
MATERIALNYCH, Z DRUGIEJ –
ROSNĄCA ŚWIADOMOŚĆ, ŻE
CORAZ WIĘKSZĄ ROLĘ ODGRYWA
ODPOWIEDZIALNE PODEJŚCIE
DO ZAKUPÓW.**

Wśród mieszkańców można zauważyć, że wraz ze wzrostem zamożności rośnie poziom konsumpcji. W efekcie wzrostu oferty produktowej i konsumpcji zwiększa się ilość odpadów komunalnych oraz wzrasta zużycie wody na 1 mieszkańca. Z drugiej strony przy rosnącej liczbie odbiorców energii elektrycznej zmniejsza się jej zużycie w przeliczeniu na 1 odbiorcę, a w trosce o środowisko naturalne wzrasta udział selektywnej zbiórki odpadów komunalnych wytwarzanych przez gospodarstwa domowe. Przy wyborze nabywanych artykułów żywnościowych coraz większe znaczenie ma jakość produktów. W województwie mazowieckim odnotowano jeden z wyższych udziałów w kraju, w którym konsumenci deklarują, że kupują żywność ekologiczną. Wzrost zainteresowania konsumentów artykułami wytwarzanymi przez rolnictwo ekologiczne może przyczynić się do jego rozwoju.

Każdy człowiek ma wpływ na otaczające go środowisko, dlatego też bardzo istotne jest dalsze monitorowanie proekologicznych postaw mieszkańców w działaniach takich jak segregacja śmieci, oszczędzanie wody czy wybór ekologicznych technologii, np. fotowoltaiki. Poprawa świadomości mieszkańców Mazowsza i działania o charakterze edukacyjnym zorientowane na zwiększenie wydajności wykorzystania zasobów, zmiana sposobu myślenia i nawyków konsumentskich oraz rozwój ekologicznego rolnictwa może zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

**Więcej informacji na temat
Celu 12. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie**

DZIAŁANIA W DZIEDZINIE KLIMATU

Klimat Ziemi ulega coraz szybszym zmianom, głównie z powodu efektu cieplarnianego wywołanego przez gazy cieplarniane. Jednym z kluczowych wskaźników tych zmian jest ślad węglowy, którego głównym składnikiem jest dwutlenek węgla – substancja mająca największy wpływ na globalne ocieplenie.

Z CZYM SIĘ MIERZYMYSY, NA CZYM POLEGA PROBLEM?

W 2022 r. Mazowsze wyemitowało ponad 61 mln ton gazów cieplarnianych, najwięcej dwutlenku węgla. Emisja CO₂ wzrosła o 17% od 2016 r., ale spadła o 6% względem 2021 r.

Na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego w 2022 r. przypadało ponad 11 ton gazów cieplarnianych, przy czym w skali kraju wskaźnik ten wynosił powyżej 10 ton.

Województwo mazowieckie zmagają się z wysokim poziomem zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza w miastach. Zanieczyszczenia związane z transportem, przemysłem stanowią główne wyzwanie dla regionu.

W 2023 r. działało tu 135 uciążliwych zakładów przemysłowych, z czego połowa była wyposażona w urządzenia redukujące emisję pyłów, a 20% – gazów.

Emisja pyłów spadła o 20% względem 2022 r., a gazów o 15%. Najwięcej zanieczyszczeń gazowych na km² odnotowano w Płocku i Ostrołęce, najmniej w powiecie piaseczyńskim.

Według danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w aglomeracji warszawskiej w 2023 r. wskaźnik średniego narażenia na pył PM_{2,5} wyniósł 15 µg/m³, i nie przekroczył krajowego celu redukcji narażenia na pył zawieszony PM_{2,5}. Wskaźnik ten był na poziomie roku poprzedniego i o 8 µg/m³ mniejszy niż w 2015 r. W 2023 r. w Płocku wskaźnik średniego narażenia na pył PM_{2,5} wyniósł 16 µg/m³, a w Radomiu 18 µg/m³.

CZY KORZYSTAMY Z EKOLOGICZNEGO TRANSPORTU?

Transport drogowy w Mazowszu, zwłaszcza w Warszawie, jest głównym źródłem emisji gazów cieplarnianych. Liczba samochodów osobowych wzrasta, a ich średni wiek się zwiększa. W 2023 r. w regionie zarejestrowanych było 4,4 mln samochodów, z czego ponad 56% miało ponad 15 lat.

Województwo mazowieckie jest jednym z regionów w kraju, gdzie liczba samochodów elektrycznych rośnie najszybciej. Warszawa dominuje pod względem infrastruktury stacji do ładowania aut elektrycznych.

W 2023 r. w Mazowszu było 265 autobusów elektrycznych, co stanowiło 20,6% krajowej floty zeroemisyjnej. Ich liczba wzrosła o 12,3% względem 2022 r. Po Warszawie kursowało 157 takich autobusów, a także pierwszy autobus wodorowy.

W całym regionie rozwijana jest sieć ścieżek rowerowych, których długość przekroczyła 3 tys. km (14,0% ścieżek rowerowych w kraju).

JAKI WPŁYW NA POPRAWĘ KLIMATU MAJĄ LASY I GRUNTY LEŚNE

Drzewa przekształcają dwutlenek węgla w glukozę i uwalniają tlen, a stare, bioróżnorodne lasy skuteczniej stabilizują klimat niż monokulturowe uprawy.

Dorośle drzewo pochłania od 6 do 7 kg CO₂ rocznie. Natomiast średnio 1 hektar lasu może pochłonąć od 10 do 20 ton dwutlenku węgla rocznie.

Mazowsze posiada 831,4 tys. ha lasów, z czego 55,3% to lasy publiczne. Lesistość województwa wynosi 23,4%, plasując je na 15. miejscu w kraju. Dominują sosny, brzozy, dęby i olsze, skutecznie pochłaniające CO₂. W 2023 r. region przeprowadził zalesienia na 35 ha i zasadził 169,5 tys. drzew i krzewów.

Miasta, dzięki zielonym terenom, również odgrywają kluczową rolę w ograniczeniu emisji CO₂ i poprawie jakości powietrza. W województwie mazowieckim powierzchnia terenów zieleni w 2023 r. wynosiła 14041 ha, z tego najwięcej powierzchni zajmowały tereny zieleni osiedlowej – 27,7%, lasy gminne – 17,5%, zielen uliczna – 16,8%, cmentarze – 15,2%. Od 2015 r. zauważalny jest wzrost powierzchni terenów zieleni w każdej z kategorii.

JAKIE SĄ NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU?

W 2023 r. nakłady te w województwie mazowieckim wyniosły 742,9 mln zł. Stanowiły blisko 14% środków przeznaczonych na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w Polsce.

Największą część tych nakładów przeznaczono na urządzenia do zapobiegania zanieczyszczeniom, w tym nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni (343,6 mln zł). Znaczące środki zainwestowano również w redukcję zanieczyszczeń 281,0 mln zł.

Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu to projekty mające na celu redukcję emisji zanieczyszczeń powietrza, poprawę jakości powietrza oraz działania na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym, na których cel w 2023 r. przeznaczono 72,3 mln zł, tj. 34,2% z ogólnej kwoty (w 2015 r. – 16,5%).

PONAD **11 TON** ,
GAZÓW CIEPLARNIANYCH
PRZYPADAŁO NA
MIESZKAŃCA
WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO
W 2022 R.

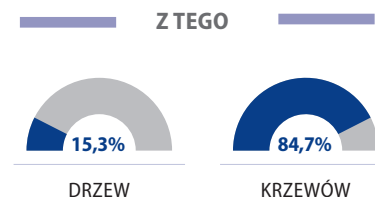
(W POLSCE PONAD 10 TON)

169,5
TYS. SZTUK

DRZEW I KRZEWÓW

ZASADZONO W 2023 R. NA TERENIE
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

SPOŚRÓD WSZYSTKICH ZAREJESTROWANYCH SAMOCHODÓW
W 2023 R. **PONAD 56% MIAŁO WIĘCEJ NIŻ 15 LAT**, Z CZEGO
PONAD 18% TO SAMOCHODY MAJĄCE 31 LAT I STARSZE.

ŚRODKI PRZEZNACZONE W WOJ. MAZOWIECKIM
NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA (W MLN ZŁ)

OGÓŁEM

OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I KLIMATU

W 2023 R.

**EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ
PYŁOWYCH I GAZOWYCH**
Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE
UCIĄŻLIWYCH W WOJEWÓDZTWIE
MAZOWIECKIM
W PORÓWNANIU Z 2015 R.
ZMNIJSZYŁA SIĘ
ODPOWIEDNIO
o **62,0% I 0,7%**

W 2022 R. MAZOWSZE

**ODPOWIADAŁO ZA ZNACZNĄ
CZĘŚĆ KRAJOWEJ EMISJI
GAZÓW CIEPLARNIANYCH,**

**GŁÓWNIE DWUTLENKU WĘGLA
Z ENERGETYKI I TRANSPORTU.**

**Z DANYCH ZAPREZENTOWANYCH
POWYŻEJ WYNIKA, ŻE W 2023 R.
PO MAZOWIECKICH DROGACH
W DUŻEJ MIERZE JEŹDZIŁY
STARE, BENZYNOWE SAMOCHODY
OSOBOWE, KTÓRE PRZYCZYNIŁY
SIĘ DO ZANIECZYSZCZENIA
POWIETRZA. REGION JEDNAK
INWESTUJE W EKOLOGICZNE
ROZWIĄZANIA, TAKIE JAK
ZEROEMISYJNA KOMUNIKACJA
MIEJSKA I ROZWÓJ
INFRASTRUKTURY ROWEROWEJ.**

Infrastruktura rowerowa i elektryczna rośnie w Warszawie i innych większych miastach województwa, ale w mniejszych miejscowościach konieczne są dalsze inwestycje. Warszawa należy do liderów w Polsce w zakresie wprowadzania autobusów elektrycznych. W 2023 r. na ulicach stolicy kursowało już kilkadziesiąt, a miasto planuje dalszy rozwój tej floty. Ekologiczne pojazdy nie tylko redukują emisję spalin, ale także hałas, co pozytywnie wpływa na jakość życia mieszkańców. Coraz więcej osób decyduje się również na zakup samochodów elektrycznych, co wynika ze świadomości ekologicznej, jak i preferencji konsumentów wobec nowoczesnych, oszczędnych technologii.

Transport niskoemisyjny przynosi przede wszystkim korzyści w postaci ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zmniejszenia poziomu CO₂ oraz innych szkodliwych substancji, co ma istotny wpływ na przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.

Ważną rolę w pochłanianiu gazów cieplarnianych pełnią lasy województwa mazowieckiego. Mimo, że ich powierzchnia w regionie jest znaczna, to efektywność w pochłanianiu CO₂ zależy od wielu czynników, takich jak rodzaj lasów, zarządzanie leśne oraz zmiany klimatyczne. Województwo mazowieckie podejmuje różnorodne działania na rzecz wspierania roli lasów w walce ze zmianami klimatycznymi, w tym zwiększenie powierzchni lasów, odbudowa ekosystemów leśnych, edukacja i zaangażowanie społeczności lokalnych w ochronę środowiska.

Więcej informacji na temat
Celu 13. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie

ŻYCIE NA LĄDZIE

Cel ten nakierowany jest na ochronę, przywracanie oraz promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymywania i odwracania procesu degradacji gleby oraz powstrzymania utraty różnorodności biologicznej.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA PROWADZONA W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

Blisko 66% powierzchni województwa stanowią tereny rolne, 24% lasy, a blisko 9% powierzchnie zabudowane i zurbanizowane. Centralną część województwa zajmuje Kotlina Warszawska, która jest obszarem w największym stopniu przekształconym antropogenicznie (najwyższe wskaźniki zaludnienia, urbanizacji, rozwoju gospodarczego).

W województwie mazowieckim powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, łącznie z gruntami rolnymi pod zabudowę, była największa spośród wszystkich województw, w 2024 r. wyniosła 314,7 tys. ha.

Na przestrzeni lat 2015-2024 powierzchnia zabudowana w mazowieckim systematycznie rosła, średnio ok. 4 tys. ha rocznie, a jej udział w powierzchni ogółem wzrastał średnio o 0,1% rocznie.

W latach 2015-2023 zostało wyłączone z produkcji rolnej i leśnej 3266 ha gruntów rolnych i leśnych, z tego 1722 ha na tereny mieszkaniowe, 717 ha pod tereny przemysłowe, na użytki kopalne – 107 ha, tereny komunikacyjne – 93 ha, zbiorniki wodne – 1 ha, inne tereny – 626 ha. W mazowieckim zanotowano wyraźne nasilenie procesu zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne w latach 2019-2021 r.

Presja zabudowy na tereny cenne przyrodniczo negatywnie wpływa na środowisko, a niekontrolowana, rozproszona zabudowa zmienia krajobraz, co w efekcie prowadzi do

niekorzystnych zmian w strukturze użytkowania gruntów (często kosztem gleb klas I-III oraz gruntów leśnych).

W latach 2015-2023 w mazowieckim wyłączono z produkcji rolnej 2426 ha użytków rolnych, z czego 8% stanowiły najcenniejsze zasoby gleb, tj. klasy I-II bonitacji, a 55,6% stanowiły użytki rolne dobrej jakości – III klasy bonitacji.

Z punktu widzenia niekorzystnych zmian w środowisku w wyniku działalności gospodarczej najbardziej szkodliwe jest rolnictwo uprzemysłowione (wielkoobszarowe manufaktury oraz fermy i farmy przemysłowe). Chodzi nie tylko o skalę wykorzystywanych zasobów środowiska, ale także rodzaj stosowanych technik uprawy czy hodowli zwierząt, używanie środków chemicznych: nawozów sztucznych, pestycydów, antybiotyków. Szczególnie widoczne jest to w przemysłowej hodowli zwierząt. Należy zaznaczyć, że województwo mazowieckie, jest drugim co do wielkości producentem zwierząt gospodarskich (w 2023 r. wielkopolskie 2,1 mln szt. (LSU) zwierząt gospodarskich, mazowieckie w 2023 r. 1,8 mln szt. (LSU).

W województwie mazowieckim na przestrzeni lat 2015-2023 powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wynosiła od 3473 ha do 3886 ha. Zauważa się jednak tendencję spadkową.

Od 2015 r. w mazowieckim łącznie zrekultywowano i zagospodarowano 2203 ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych (takich prac wykonywano średnio na ok. 250 ha w roku). Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w większości zostały przeznaczone na cele rolnicze.

Grunty o małej przydatności rolniczej są systematycznie zalesiane jako uzupełnienie największych skupisk leśnych. Od

2015 r. powierzchnia gruntów leśnych w mazowieckim wzrosła o 3,9 tys. ha i w 2023 r. wyniosła 843,4 tys. ha. Duże, zwarte kompleksy leśne, stanowiące pozostałości dawnych puszczy (Kampinoskiej, Kozienickiej, Bolimowskiej, Kurpiowskiej, Białej), pomimo znaczących przekształceń, zachowują duży stopień naturalności, cechują się znacznym zróżnicowaniem siedlisk i stanowią ostoje dla wielu gatunków roślin i zwierząt.

W celu zachowania, odpowiedniego użytkowania i odtwarzania zasobów przyrody dla kolejnych pokoleń, najcenniejsze przyrodniczo i krajobrazowo obszary Mazowsza objęte zostały różnymi formami ochrony prawnej.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w końcu 2023 r. wynosiła 1055118,4 ha, co stanowiło 29,7% powierzchni województwa. Największy udział tych obszarów w powierzchni powiatu wystąpił w powiecie otwockim (77,8%), najmniejszy w powiecie wyszkowskim (0,1%), w Ostrołęce tego typu obszary nie wystąpiły. Od 2015 r. w większości powiatów udział obszarów chronionych w powierzchni nie zmienił się, a w 7 powiatach wzrósł – najbardziej w powiecie mińskim (o 4,6%). W 13 powiatach zanotowano spadek udziału obszarów chronionych w powierzchni, najwyższy wystąpił w powiecie szydłowieckim (spadek o 5,1%).

W mazowieckim w 2023 r. obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) obejmowały 12,1 % powierzchni województwa, a specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) – 5,5%. Na terenie mazowieckiego najwięcej obszarów OSO występowało na terenie Puszczy Białej, Ostoi Kozienickiej, Dolinie Dolnego Bugu. Najwięcej terenów objętych SOO znajdowało się na terenie Puszczy Kampinoskiej, Ostoi Nadbużańskiej, Puszczy Kozieńskiej oraz w Dolinie Dolnej Pilicy.

314,7 tys. ha

WYNOŚIŁA W 2024 R. W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

POWIERZCHNIA GRUNTÓW ZABUDOWANYCH I ZURBANIZOWANYCH,

ŁĄCZNIE Z GRUNTAMI ROLNYMI POD ZABUDOWĄ.

BYŁA NAJWIĘKSZA SPOŚRÓD WSZYSTKICH WOJEWÓDZTW

OD 2015 R. WZROSŁA O 31,6 tys. ha

OD 2015 R. W WOJEWÓDZTWIE
MAZOWIECKIM ŁĄCZNIE
ZREKULTYWOWANO
I ZAGOSPODAROWANO

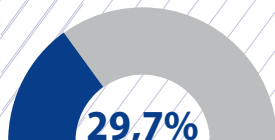
2203 ha

GRUNTÓW ZDEWASTOWANYCH
I ZDEGRADOWANYCH

W WIĘKSZOŚCI ZOSTAŁY
PRZEZNACZONE NA

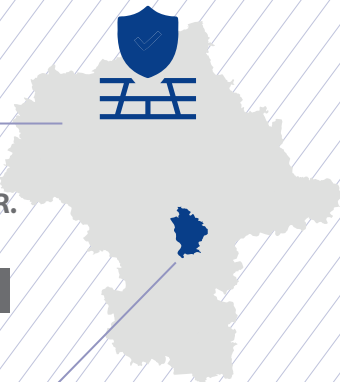
**CELE
ROLNICZE**

POWIERZCHNI
WOJEWÓDZTWA W 2023 R.
STANOWIŁY OBSZARY

PRAWNIE CHRONIONE

NAJWIĘKSZY UDZIAŁ TYCH OBSZARÓW
W POWIERZCHNI POWIATU WYSTĄPIŁ
W POWIECIE OTWOCKIM – 77,8%

3266 ha

GRUNTÓW
ROLNYCH
I LEŚNYCH

ZOSTAŁO WYŁĄCZONE
Z PRODUKCJI ROLNEJ LEŚNEJ
W LATACH 2015-2023

NAJWIĘCEJ –
1722 ha

NA TERENY MIESZKANIOWE

**NA PRZESTRZENI 2015–2023 R.
W WOJ. MAZOWIECKIM
PODEJMOWANE BYŁY DZIAŁANIA,
MAJĄCE NA CELU UTRZYMANIE
ZASOBÓW PRZYRODY.**

**OBSZARY NATURA 2000
POWIĘKSZYŁY SIĘ,**

**A W SZCZEGÓLNOŚCI SPECJALNE
OBSZARY OCHRONY SIEDLISK.**

**W TYM SAMYM CZASIE
POWIERZCHNIA ZABUDOWANA
I ZURBANIZOWANA OGÓŁEM
WZROSŁA, NATOMIAST
POWIERZCHNIA OGÓŁEM**

**LASÓW CZY UŻYTKÓW ROLNYCH
NIE ZMALAŁA.**

**JEST TO BILANSOWE PODEJŚCIE,
SĄ POWIATY W KTÓRYCH TE
GRUNTY ULEGŁY ZMNIEJSZENIU.**

Zmiana przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych dokonywana była głównie pod tereny osiedlowe, często kosztem gleb klas I-III. Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych w obserwowanych latach w województwie utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z tendencją spadkową. Podejmowane były też działania rekompensujące zniszczoną powierzchnię – poprzez rekultywację i zagospodarowanie takich gruntów. Tego rodzaju prace realizowane były w zbliżonym tempie, na ok. 250 ha średnio w roku.

Współczesne przedsiębiorstwa, szczególnie w sektorze prywatnym, stają przed wyzwaniem – jak pogodzić rozwój gospodarczy z koniecznością dbania o ekosystemy, a także jak dostosować swoje strategie do zmieniających się norm prawnych, społecznych i rynkowych dotyczących ochrony środowiska. W miastach i wsiach województwa mazowieckiego firmy angażują się w tworzenie tzw. zielonej infrastruktury. Inwestują w zieleni miejską, ogrody deszczowe, dachy zielone, a także w rozwiązania poprawiające jakość powietrza. Tego typu działania przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców i ochrony bioróżnorodności. W sektorze rolnym i leśnym wiele firm stosuje zrównoważone metody produkcji, takie jak agroekologia, permakultura, a także prowadzenie działań na rzecz ochrony lasów i bioróżnorodności. Takie podejście pomaga chronić gleby, wodę i naturalne zasoby przy jednoczesnym zapewnieniu dochodów.

**Więcej informacji na temat
Celu 15. znajdziesz na stronie
Urzędu Statystycznego w Warszawie**

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

**WIĘCEJ INFORMACJI NA TEMAT CELÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU (SDG)
ZNAJDUJE SIĘ NA STRONIE URZĘDU STATYSTYCZNEGO W WARSZAWIE:**

Urząd Statystyczny
w Warszawie

<https://obserwujmazowsze.stat.gov.pl/cele-zrownowazonego-rozwoju/>

**MOŻE CIĘ TEŻ ZAINTERESOWAĆ PLATFORMA GUS –
STATYSTYKI EKSPERYMENTALNE SDG**

Główny
Urząd Statystyczny

https://sdg.gov.pl/statistics_exp/